

การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ
ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ
Communication Design for Enabling Sustainable Livelihoods
of Disadvantaged People in Urban Communities:
a Case Study of Samut Prakran Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปีเตอร์
สาขาวิชาดุริยางค์ศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะดุริยางค์ศาสตร์อุตสาหกรรม

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย
จากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2556
คณะดุริยางค์ศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ
ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ
Communication Design for Enabling Sustainable Livelihoods
of Disadvantaged People in Urban Communities:
a Case Study of Samut Prakran Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปีเตอร์
สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 137320
รับ.เดือน.ปี 22 ส.ค. 2558

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย
จากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2556
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้ง

b. 12626168
i.

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ
ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

(ภาษาอังกฤษ) Communication Design for Enabling Sustainable Livelihoods of

Disadvantaged People in Urban Communities: a Case Study of Samut
Prakran Province

แหล่งเงิน

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง

ประจำปีงบประมาณ 2556 จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน 100,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2556 /

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ พร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์ หัวหน้าโครงการวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัด คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีพ
ของผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในเขตจังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อหาแนวทางการออกแบบการ
สื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสที่เข้า
ร่วมการวิจัยมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบ
การสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งคำถาม
การวิจัยหลัก คือ การออกแบบการสื่อสารจะสามารถช่วยให้คนพิการที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง
อย่างเช่นจังหวัดสมุทรปราการมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้อย่างไร วิธีดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้คือการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง โดยใช้กรณีศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อมุ่งเน้น
การแก้ปัญหาและสร้างความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยกับผู้วิจัยตั้งแต่ขั้นตอน
เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนของการประเมินผลการดำเนินงาน ประชากรและผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ คนพิการทางด้าน
ร่างกาย อายุระหว่าง 18-45 ปี ที่มีความประสงค์ทำงานในสถานประกอบการและยินดีให้เปิดเผยข้อมูลส่วน
บุคคลให้สาธารณชนได้รับรู้ ผลการวิจัย พบว่า การดำรงชีพอย่างยั่งยืนในความคิดของคนพิการในชุมชนเมือง
คือ การมีงานทำที่มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน และมีงานที่มีรายได้สม่ำเสมอในรายเดือน นอกจากนี้
งานที่มั่นคงในอาชีพการงานและมีสวัสดิการดีที่สามารถสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีพได้อย่างมีอิสระ
ซึ่งการมีอาชีพที่ดีควรทำให้คนพิการรู้สึกเท่าเทียมกันในการเข้าทำงาน สร้างมีความภูมิใจให้กับคนพิการและ
คนในครอบครัวได้ และที่สำคัญคนพิการต้องการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กร และต้องการคนทั่วไป
ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่ใช่ภาระ และการออกแบบการสื่อสารนี้ได้ช่วยทำให้คนพิการในชุมชนเมือง
มีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ โดยการเปิดโอกาสให้คนพิการที่ต้องการทำงานได้นำเสนอข้อมูลส่วนตัวให้
หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการได้ และคัดเลือกหน่วยงานที่ต้องการไปทำงานไว้
เป็นทางเลือกได้ และใช้ข้อมูลที่ประกาศจ้างงานไปวางแผนการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

คำสำคัญ: การออกแบบการสื่อสาร การดำรงชีพอย่างยั่งยืน ผู้ด้อยโอกาส จังหวัดสมุทรปราการ

แม้ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Title: Communication Design for Enabling Sustainable Livelihoods of Disadvantaged People in Urban Communities: a Case Study of Samut Prakran Province

Funded by Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok

Year 2013 **Amount** 100,000 bahts

Time 1 year between October 1st, 2012- September 30th, 2013

Researcher: Assistant Professor Dr. Siriporn Peters
Faculty of Industrial Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok

Abstract

The objectives of this research consisted of 1) study the current situation of disabled people in urban communities 2) create communication design with stakeholders and participants who aimed to improve their livelihoods 3) Evaluate the effectiveness of this research. This research was guided by two research questions: what is the livelihood outcome that disabled people intend to achieve and how communication design enable them to attain livelihood outcomes and sustainable livelihoods. The research methodology was Participatory Action Research using a case study of Samutprakran province. The participants were people with physical disabilities aged 18-45 years old. The research has shown that the participants saw potential for them to attain livelihoods. They also utilized that communication design as information capital to map their potential opportunities and increase their human capital.

Keywords: Communication Design, Sustainable Livelihoods, disadvantaged people, Samut Prakran

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการอำนวยการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในปี พ.ศ. 2555 ถึง 2556 และงานวิจัยนี้ได้รับการอนุเคราะห์ด้านข้อมูลของคณาจารย์ที่ต่อการทำงานในสถานประกอบการ จากนายกเทศบาลบางปูใหม่และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาปรับปรุงระบบการออกแบบให้ง่ายต่อการใช้งานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของทั้งสองหน่วยงานมา ณ ที่นี้ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณนายสิงห์คำ มณีจันสุข นายกสมาคมคณาจารย์จังหวัดสมุทรปราการ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ ทุกท่านที่อนุเคราะห์เข้าร่วมการวิจัย และให้ใช้อาคารสถานที่ของสมาคมในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการวางผังคณาจารย์ในจังหวัดสมุทรปราการ จนทำให้งานวิจัยนี้สามารถลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปีเตอร์
วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2556

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	I
Abstract	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
สารบัญตาราง	VI
สารบัญภาพ	VII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย	3
1.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	4
1.6 คำสำคัญของการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 ผู้ด้อยโอกาส	8
2.2 การออกแบบการสื่อสาร	11
2.2 การดำรงชีพอย่างยั่งยืน	13
2.3 กรอบแนวความคิดในการดำรงชีพอย่างยั่งยืน	14
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	18
3.1 ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	18
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	18
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	19
3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	19
บทที่ 4 ผลการวิจัย	22
4.1 ผลการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย	22
4.2 การทำมวชนสัมพันธ์	23
4.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค	25
4.4 แผนปฏิบัติการ	25
4.5 ผลการปฏิบัติการร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	26
4.6 ผลการประเมินประสิทธิผลโครงการ	3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	41
5.1 สรุปผลการวิจัย	41
5.2 ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	42
ภาคผนวก	43
ภาคผนวก ก หนังสือขอบคุณและขอความอนุเคราะห์ให้ทำวิจัยร่วมกับชุมชน	44
ภาคผนวก ข ภาคผนวก ข หนังสือขอบคุณและใช้ประโยชน์งานวิจัย	45
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
ภาคผนวก จ แผ่นโปสเตอร์นำเสนอผลงาน	49
ประวัติผู้เขียน	50

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หน้า

21

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1	ประเภทของงานออกแบบการสื่อสาร	12
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน	15
ภาพที่ 3.1	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	20
ภาพที่ 4.1	ขั้นตอนการเลือกชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัย	22
ภาพที่ 4.2	การทำมวชนสัมพันธ์	23
ภาพที่ 4.3	การประชุมสรุปผลการสำรวจความต้องการของคนพิการในพื้นที่	26
ภาพที่ 4.4	ข้อมูลการดำรงชีพของคนพิการที่เข้าร่วมการวิจัย	28
ภาพที่ 4.5	ขั้นตอนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	29
ภาพที่ 4.6	หน้าเว็บไซต์ของสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ	30
ภาพที่ 4.7	หน้าแรกของฐานข้อมูลออนไลน์	30
ภาพที่ 4.8	หน้าสำหรับสืบค้นข้อมูลคนพิการที่ต้องการทำงาน	31
ภาพที่ 4.9	หน้าแสดงผลการสืบค้นข้อมูลคนพิการ	31
ภาพที่ 4.10	หน้าลงทะเบียนเพื่อขออนุญาตดูข้อมูลคนพิการรายบุคคล	32
ภาพที่ 4.11	หน้าสืบค้นข้อมูลของหน่วยงานที่ต้องการว่าจ้างคนพิการ	33
ภาพที่ 4.12	หน้าแสดงผลสืบค้นข้อมูลของหน่วยงานที่ต้องการว่าจ้างคนพิการ	33
ภาพที่ 4.13	หน้าแสดงผลสืบค้นข้อมูลของหน่วยงานฯ ในรายละเอียด	34
ภาพที่ 4.14	การถ่ายทอดวิธีการใช้งานและการดูแลระบบแก่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ	34
ภาพที่ 4.15	การถ่ายวิธีการใช้งานและดูแลระบบแก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล	35
ภาพที่ 4.16	การประชุมร่วมกับผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ พก.	35
ภาพที่ 4.17	รายงานสถิติจำนวนข้อมูลคนพิการที่ต้องการทำงาน	36
ภาพที่ 4.18	รายงานสถิติจำนวนข้อมูลคนพิการที่มีงานทำ	37
ภาพที่ 4.19	บันทึกข้อมูลประวัติคำร้องขอข้อมูลคนพิการในระบบ	38
ภาพที่ 4.20	การติดตามผลการร้องขอข้อมูล	38
ภาพที่ 4.21	การประชุมสรุปการประเมินผลร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	39
ภาพที่ 4.22	ผลการประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังการวิจัย	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในชุมชนเมือง (Urban Sustainable Livelihoods) เป็นแนวคิดของการพัฒนาด้านศักยภาพของชุมชนในการรับมือกับความตึงเครียดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยดำรงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ หรือ ความมั่นคงของระบบนิเวศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ และความเสมอภาคในสังคม ซึ่งเป็นการใช้โอกาสการดำรงชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งโดยไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนอื่นในชุมชนทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต (DFID 1999; Krantz 2001; Brocklesby and Fisher 2003) ในชุมชนเมืองของประเทศไทยยังมีผู้ด้อยโอกาสจำนวนมากที่ยังต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล แต่เนื่องจากผู้ด้อยโอกาสยังขาดความรู้และความเข้าใจสิทธิของตนเอง และมีระดับการศึกษาน้อยจึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อธิบายถึงสิทธิอันพึงได้รับของตนเอง และไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญและเสริมสร้างรากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ทั้งรวมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และความคิดสร้างบนพื้นฐานของการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นขยายการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพจาก 3 ทุน ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น 6 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ (Human capital) ทุนกายภาพ (Physical capital) ทุนทางการเงิน (Financial capital) ทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (Natural capital) ทุนสังคม (Social Capital) และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการเพื่อเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ก้าวสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียวที่มีแบบแผนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำความรู้และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยมาปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555)

จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้น การสร้างโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้เท่าเทียมกับผู้อื่นจะสามารถช่วยทำให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมที่ช่วยให้เกิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ ผลจากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2552 ผู้วิจัย สรุปได้ว่า คนพิการในชุมชนเมืองส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาส เพราะคนพิการมีการศึกษาน้อย และยากจน จึงทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรทางสังคมได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คนพิการขาดความมั่นคงในการดำรงชีพ และต้องตกอยู่ในความเสี่ยง จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรึกษาร่วมกับผู้นำชุมชนคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2555 พบว่า กฎหมายได้เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าไปทำงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น แต่คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานของภาครัฐ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และเอกชนที่มีความประสงค์ที่จะว่าจ้างคนพิการได้ และขาดโอกาสในการเพิ่มทักษะและความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการจ้างงาน จึงทำให้คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำงาน

เนื่องจากการออกแบบการสื่อสารเป็นศาสตร์ที่สามารถช่วยทำให้คนหรือชุมชนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยกระตุ้นให้คนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องได้ (Frascara 1996; Crilly 2008) ดังนั้น ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ความรู้ด้านการออกแบบการสื่อสาร เพื่อหาแนวทางช่วยทำให้คนพิการที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองสามารถดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ โดยการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับคนพิการทางด้านร่างกายที่จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากการผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการทางด้านร่างกายในจังหวัดนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และผู้นำชุมชนซึ่งเป็นนายกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์มาให้ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนอีกครั้ง ภาคผนวก ก ซึ่งคำถามหลักของการวิจัยในครั้งนี้ คือ อะไรคือการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในความคิดของคนพิการในชุมชนเมือง และการออกแบบการสื่อสารจะสามารถช่วยทำให้คนพิการในชุมชนเมืองมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการดำรงชีพของผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในเขตจังหวัดสมุทรปราการ
- 1.2.2 เพื่อหาแนวทางการออกแบบการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสที่เข้าร่วมการวิจัยมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้
- 1.2.3 เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการ โดยการผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

พื้นที่ในการดำเนินงานวิจัยหลัก คือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองที่มีคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก และผู้นำชุมชนได้มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

1.3.2 สถานที่ในการดำเนินงานวิจัย

สถานที่ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คือ สมาคมคนพิการสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.3 ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัย 1 ปี ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2556

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยนี้ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (PAR: Participatory Action Research) เนื่องจากงานวิจัยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาในสภาพจริงของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ชุมชนเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการทางด้านร่างกายที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน และผู้นำชุมชน คือ นายกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ทำหนังสือร้องขอให้ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนคนพิการ ดังเอกสารแสดงภาคผนวก ก

1.4.1 ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในที่นี้ หมายถึง บุคคล หรือ หน่วยงาน ที่ได้ใช้ประโยชน์จากการออกแบบการสื่อสารในงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. หน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ และกรมการจัดหางานจังหวัดสมุทรปราการ
2. หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และสถานประกอบการที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการ
3. คนพิการทางด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว อายุระหว่าง 18-45 ปี ที่มีความประสงค์ทำงานในสถานประกอบการในพื้นที่ และมีความยินดีเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ร่วมกับผู้วิจัย

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต การสนทนากลุ่ม สิ่งบันทึก และการรวบรวมหลักฐานเชิงกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย ภาพถ่าย วิดีโอ สมุดจดบันทึกและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นขณะปฏิบัติงานวิจัยร่วมกันในภาคสนาม (Yin 2009; นพเกษร 2551) เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คนพิการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ดังนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกครั้งก่อนที่จะตัดสินใจใช้เครื่องมือที่ใช้การวิจัยใด ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ใช้ค่าสถิติร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยมีเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัยในครั้งนี้ คือ ร้อยละ 80 ของผู้ใช้งานระบบการสื่อสารที่ได้ออกแบบใหม่ในงานวิจัยในครั้งนี้

1.4.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยเป็นลักษณะวงโคจร ประกอบด้วย

1. เลือกชุมชนที่จะเข้าร่วมงานวิจัย
2. ทำมวชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการดำรงชีพของชุมชนที่ศึกษา
4. สร้างแผนปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
5. นำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
6. มีการกำกับติดตามการทำงาน
7. นำข้อมูลและข้อสังเกตต่าง ๆ มาสะท้อนร่วมกันเพื่อให้เกิดการวิพากษ์
8. ดำเนินการประเมินผล และนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือสร้างแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติใหม่ และจากนั้นนำแผนปฏิบัติการใหม่ไปปฏิบัติการต่อไปเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัย (นพเกษร 2550)

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยลักษณะนี้อาจจะมีมากกว่าหนึ่งวงรอบโครงการการทำงานเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น หรือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ดังแสดงในบทที่ 3

1.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัยนี้ คือ กรอบแนวคิดของการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาพร้อมกับคนหรือชุมชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีพเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยพิจารณา 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ความเปราะบาง (vulnerability context) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อต้นทุนหรือทรัพย์สินในการช่วยให้เกิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ได้แก่
 - 1.1 ภาวะที่เกิดผลกระทบอย่างทันทีทันใดและรุนแรง (Shocks) ที่ส่งผลเสียหายต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะในองค์ประกอบของทรัพย์สิน เช่น ภัยธรรมชาติ สงคราม ความขัดแย้งในสังคม ปัญหาสุขภาพเช่น โรคระบาดของมนุษย์ พืช หรือสัตว์ เป็นต้น
 - 1.2 แนวโน้ม (Trends) เป็นภาวะแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง หรือเคลื่อนไหวของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อดำรงชีพ เช่น การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วจากการอพยพย้ายถิ่นฐาน ทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจตกต่ำ หรือ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือรัฐบาล นโยบาย รวมทั้งเทคโนโลยี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 4 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล (Seasonality) ตามวัฏจักร มีผลต่อราคาผลผลิตตามฤดูกาล สุขภาพ หรือ โอกาสการจ้างงานตามฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

2. **ต้นทุนในการดำรงชีพ (Livelihoods Assets)** หมายถึงทรัพย์สินที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเกิดผลลัพธ์ต่อโอกาสการเลือกวิถีการดำรงชีพได้ และต้นทุนนี้สามารถลดลงหากได้รับอิทธิพลโดยตรงจากบริบทความอ่อนแอและความไม่แน่นอน ซึ่งต้นทุนการดำรงชีพ ประกอบไปด้วย

2.1 **ต้นทุนมนุษย์ (Human capital)** หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถด้านแรงงาน คุณภาพแรงงาน ศักยภาพการเป็นผู้นำ และความมีสุขภาพดี

2.2 **ต้นทุนสังคม (Social capital)** หมายถึง กลุ่ม เครือข่าย ประชาสังคมที่สนับสนุน การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ หน้าที่ในสังคม และภาวะการเป็นผู้นำ

2.3 **ต้นทุนการเงิน (Financial capital)** หมายถึง เงินสะสมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และเงินไหลเวียน ทั้งที่เป็นเงินเดือน หรือกองทุนในชุมชน ตลอดจนเครื่องมือทำกิน บ้าน เป็นต้น

2.4 **ต้นทุนกายภาพ (Physical capital)** หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุที่ใช้ในการผลิต ตลอดจนถนน ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคต่างๆ

2.5 **ต้นทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural capital)** หมายถึง ที่ดิน พื้นที่ทำกิน การชลประทาน ทรัพยากร ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Carney ; Peters 2009)

2.6 **ต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital)** หมายถึง พฤติกรรมความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหนึ่ง ๆ สามารถนำไปเป็นทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการอย่างสร้างสรรค์ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2539)

2.7 **ต้นทุนทางข้อมูล (Information capital)** หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ที่สามารถช่วยในการรับรู้การเปลี่ยนแปลง สร้างโอกาสในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ และใช้ประกอบการตัดสินใจ (Peters 2011)

3. **โครงสร้างและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (transforming structures and processes)** เป็นองค์ประกอบที่มีผลกระทบโดยตรงที่ทำให้เกิดความอ่อนแอในกระบวนการและส่งผลต่อการเลือกวิถีการดำรงชีพ มีส่วนประกอบย่อย 2 ส่วน คือ โครงสร้าง (Structures) มี 2 ระดับคือระดับสาธารณะ และระดับเอกชน เช่น รัฐบาล องค์กร ประชาสังคม และกระบวนการ (Processes) หมายถึง ส่วนขับเคลื่อนของโครงสร้าง เช่น นโยบาย กฎหมาย ข้อกำหนด สถาบัน และวัฒนธรรม

4. **กลยุทธ์ในการดำรงชีพ (livelihoods strategies)** เป็นทางเลือกและโอกาส ที่กลุ่มเป้าหมายใช้เป็นกลยุทธ์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีลักษณะของความหลากหลาย ตามลักษณะพื้นที่ ภูมิประเทศ ที่ถือครอง และช่วงเวลา เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว กระจายหลายสถานที่ และเชื่อมโยง

5. ผลลัพธ์ (Livelihood outcomes) เป็นผลได้ที่เกิดจากการเลือกวิถีหรือยุทธวิธีในการดำเนินชีวิตซึ่งแสดงออกถึงการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีรายได้เพิ่มขึ้น (More income) การเพิ่มการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Increased well-being) การลดความอ่อนแอ (Reduced vulnerability) การเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร (Improved food security) และการเกิดความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Sustainable use of natural resource based)

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาพร้อมกับคนหรือชุมชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีพเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยพิจารณา 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านบริบทของความอ่อนแอและไม่แน่นอน 2) ต้นทุนในการดำรงชีพ 3) โครงสร้างและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4) กลยุทธ์ในการดำรงชีพ 5) ผลลัพธ์ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ต้นทุน การดำรงชีพ เนื่องจากต้นทุนการดำรงชีพสามารถช่วยทำให้คนหรือชุมชนสามารถบรรลุเป้าหมายหรือมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คนหรือชุมชนต้องการได้

1.6 คำสำคัญของการวิจัย

การออกแบบการสื่อสาร การดำรงชีพอย่างยั่งยืน ผู้ด้อยโอกาส จังหวัดสมุทรปราการ
Communication Design, Sustainable Livelihoods, disadvantaged people, Samut Prakran province

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง ได้แนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน
1.7.2. องค์ความรู้สำหรับสาขาการออกแบบการสื่อสาร และองค์ความรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองในพื้นที่อื่น ๆ ที่ประสบปัญหาคล้ายกัน สามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ได้ตามบริบทของชุมชน

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 การออกแบบการสื่อสาร

การออกแบบการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยการผสมผสานตัวอักษร ภาพ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันเพื่อนำเสนอความคิดใหม่ หรือถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ และเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ หลังจากที่มีการสื่อสารเกิดขึ้น (Frascara 2004)

1.8.2 การดำรงชีพอย่างยั่งยืน

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน หมายถึง การแสดงออกถึงศักยภาพในการรับมือกับความตึงเครียดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น และสามารถเพิ่มความสามารถ หรือรักษาระดับของศักยภาพ ทรัพย์สินและต้นทุนในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 6จะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำรงชีวิตได้ โดยคำนึงถึงความสมดุลย์ทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่รุกรานคนกลุ่มอื่นและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต

1.8.3 ผู้ด้อยโอกาส

ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ กลุ่มเป้าหมายในความรับผิดชอบ ได้แก่ คนยากจน บุคคลเร่ร่อน บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ผู้พื้นโทษ ผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์และครอบครัว ซึ่งผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ 2550) ในโครงการวิจัยนี้ ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง คนพิการที่มีความยากจนทางด้านโอกาสทางการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นความยากจนประเภทหนึ่ง เพราะทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมได้ ถือเป็นสาเหตุของการขาดแคลนสิทธิ ไม่ใช่การขาดแคลนทรัพยากรทางสังคมโดยตรง แต่สามารถนำไปสู่การขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต ต้องตกอยู่ในความเสี่ยง ความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา แต่7 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการ เป็นส่วนหนึ่งของสาขาวิชาการออกแบบกราฟิก ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาในบทนี้ออกเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้ คือ ผู้ด้อยโอกาส (ภาษาอังกฤษ Disadvantaged people) การออกแบบการสื่อสาร (ภาษาอังกฤษ Communication Design) การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (ภาษาอังกฤษ Sustainable Livelihoods) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ผู้ด้อยโอกาส

ผู้ด้อยโอกาส (disadvantage people) หมายถึง ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติและภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ อันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้ กลุ่มเป้าหมายในความรับผิดชอบ ได้แก่ คนยากจน บุคคลเร่ร่อน บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ผู้พำนัก โศก ผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์และครอบครัว ซึ่งผู้ด้อยโอกาส สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (Bureau of Promotion and Protection of the Disadvantaged) ได้แบ่งผู้ด้อยโอกาสออกเป็น 5 กลุ่มย่อย คือ

- 1) คนยากจน คือ กลุ่มคนที่ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยใช้เส้นวัดความยากจนของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กำหนดให้ผู้ที่มีรายได้น้อยต่ำกว่า 1,234 บาทต่อเดือนเป็นคนยากจน
- 2) บุคคลเร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัย หมายถึง คนไร้บ้าน ผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองต้องอาศัยหลับนอนในที่สาธารณะ
- 3) บุคคลไร้สัญชาติ คือ คนซึ่งไม่มีสัญชาติของรัฐใดเลย ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของรัฐที่มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงของบุคคลนั้น ซึ่งสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาสจะให้ความช่วยเหลือให้บุคคลไร้สัญชาติได้รับสิทธิ โอกาสและการเข้าถึงบริการอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมของบุคคลไร้สัญชาติที่ควรได้รับฐานะเป็นพลเมืองของรัฐหรือประเทศที่ได้มาอาศัยอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- 4) ผู้พำนัก โศก หมายถึง ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน เป็นบุคคลที่ได้รับกรพักการลงโทษ ลดวันต้องจำคุก อดโทษและได้รับการปลดปล่อยเมื่อจำคุกครบตามวันพิพากษาของศาล
- 5) ผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์และครอบครัว คือ กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ และผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อ HIV ซึ่งสามารถแพร่ไปยังคนอื่นได้โดยยังไม่แสดงอาการ (2556)

ผู้ด้อยโอกาสในโครงการวิจัยนี้ คือ คนพิการที่มีความยากจนทางด้านโอกาสทางการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นความยากจนประเภทหนึ่ง เพราะทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมได้ ถือเป็นสาเหตุเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของการขาดแคลนสิทธิ ไม่ใช่การขาดแคลนทรัพยากรทางสังคมโดยตรง แต่สามารถนำไปสู่การขาดความ
มั่นคงในการดำรงชีวิต ต้องตกอยู่ในความเสี่ยง ความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่ง (2556) ได้ระบุว่า “คนพิการ” หมายความว่า
บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความ
บกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้
หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความ
ช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้
อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ประกาศกำหนด ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 เล่ม 126 ตอน
พิเศษ 77 ง กำหนดประเภทความพิการไว้ 6 ประเภท ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ความพิการทางการเห็น ได้แก่ ตาบอด และ ตาเห็นเลือนราง

คนตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้า
ไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการ
เห็นของสายตาสายที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับแยกกว่า 3 ส่วน 60 เมตร(3/60)
หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบ
กว่า 10 องศา

ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการ
เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัด
การเห็นของสายตาสายที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่ 3 ส่วน 60 เมตร
(3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ไปจนถึงแยกกว่า 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70
ฟุต (20/70) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ หูหนวก และหูตึง

หูหนวก หมายถึง การที่บุคคล การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน
หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจน
ไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกรได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่น ความถี่ที่ 500 เฮิร์ตซ์ 1,000
เฮิร์ตซ์ และ 2,000 เฮิร์ตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบล
ขึ้นไป

หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้
ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิร์ตซ์ 1,000 เฮิร์ตซ์ และ 2,000 เฮิร์ตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะ
สูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 40 เดซิเบล

ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมใน
ชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่อง
ทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่ ความพิการทางการเคลื่อนไหว และ ความพิการทางร่างกาย

ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุ อัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานมือ เท้า แขน ขา

ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ได้แก่ ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางออทิสติก

ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

ความพิการทางออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมอง และความผิดปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 2 ปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ

5) ความพิการทางสติปัญญา ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

6) ความพิการทางการเรียนรู้ ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

จากรายงานสถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามภูมิภาค และเพศ ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 30 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) สรุปได้ว่า

คนพิการทางการเห็น มีจำนวนรวม	153,472 คน
คนพิการทางการได้ยิน หรือสื่อความหมาย มีจำนวน	222,503 คน
คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวน	639,303 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 10 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม มีจำนวน	91,917 คน
คนพิการทางด้านสติปัญญา มีจำนวน	110,732 คน
คนพิการทางด้านการเรียนรู้ มีจำนวน	3,846 คน
คนพิการทางด้านออทิสติก มีจำนวน	4,203 คน
คนพิการซ้อน มีจำนวน	99,345 คน
ไม่ระบุความพิการ มีจำนวน	53,782 คน
จำนวนรวมทั้งหมด	1,379,103 คน

คนพิการทางการเคลื่อนไหว และทางด้านร่างกายเป็นกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ ดังนั้น คนพิการกลุ่มนี้จึงถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มประชากรของวิจัยในครั้งนี้

2.2 การออกแบบการสื่อสาร

การออกแบบการสื่อสาร (ภาษาอังกฤษ Communication Design) หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยการผสมผสานตัวอักษร ภาพ และเทคโนโลยีการเพื่อให้ข้อมูล ข่าวสาร หรือถ่ายทอดความคิด ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักของการออกแบบการสื่อสาร ประกอบไปด้วย 1) การให้ข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมาย (ภาษาอังกฤษ information) ซึ่งข้อมูลนั้น อาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านได้สามารถนำไปปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตนเองเพื่อป้องกันโรคติดต่อ หรือ ให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลพยากรณ์สภาพอากาศรายวัน หรือรายสัปดาห์ เป็นต้น 2) การชักชวน (ภาษาอังกฤษ Persuasion) ให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม หรือโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายยอมรับในความคิดใหม่ ๆ และปรับเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรมหลังจากที่ได้รับฟังหรืออ่านข้อมูลนั้น ๆ (Frascara 2004)

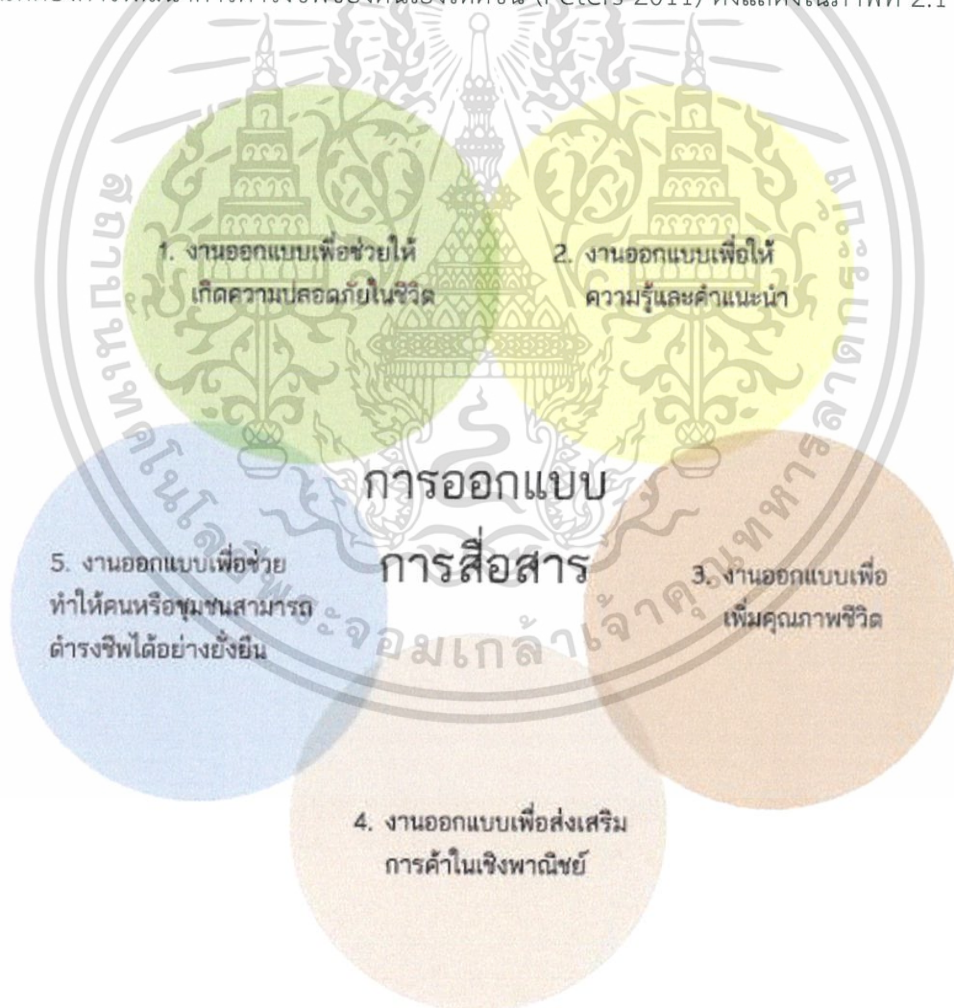
การออกแบบการสื่อสาร ยังรวมถึงการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา แต่ในโครงการวิจัยด้านการออกแบบที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ คำว่า การออกแบบการสื่อสาร สามารถเป็นสิ่งที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระหว่างการปฏิบัติการวิจัยทางการออกแบบร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันให้สามารถเข้าใจในปัญหา หรือขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อนได้ การสร้างสรรค์ประดิษฐ์หรือสิ่งต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารข้อมูลในการวิจัยทางการออกแบบ ประกอบไปด้วย 6 จุดมุ่งหมายหลัก ดังนี้ 1) ใช้นำเสนอภาพทางความคิด หรือแนวทางแก้ปัญหาที่จับต้องไม่ได้ ให้ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ในทุกขั้นตอนของการออกแบบ 2) ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการดำเนินงาน 3) ใช้เป็นจุดอ้างอิงในของขั้นตอนในการดำเนินงาน 4) ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการออกแบบ 5) ใช้นำเสนอภาพของสิ่งประดิษฐ์ที่คาดว่าจะนำไปผลิต หรือใช้งาน และ 6) ใช้เป็นร่องรอยหลักฐานของการดำเนินงานวิจัยทางการออกแบบได้ (Helson, Rosenfeld et al. 2010)

ประเภทของงานออกแบบการสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 หน้าที ดังนี้

- 1) งานออกแบบเพื่อช่วยให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต (ภาษาอังกฤษ Design for supporting life) เป็นงานออกแบบเพื่อให้ข้อมูลแก่คนในสังคม ให้สามารถรับรู้ และเข้าใจได้ตรงกัน และสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การสื่อสารบนภาพสัญลักษณ์จราจร ป้ายบอกทาง และป้ายแนะนำใช้ถนน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 111 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) งานออกแบบเพื่อให้ความรู้และคำแนะนำ (ภาษาอังกฤษ Design for facilitating life) เป็นงานออกแบบเพื่อบอกวิธีการ ขั้นตอนการทำงาน หรือคำเตือนสำหรับกลุ่มเป้าหมายให้สามารถใช้งานผลิตภัณฑ์ หรือ ปฏิบัติตามคำแนะนำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น คู่มือการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องจักรในโรงงานต่าง ๆ
- 3) งานออกแบบเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต (ภาษาอังกฤษ Design for improving life) เป็นงานออกแบบที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น คำแนะนำในการออกกำลังกาย หรือ การดูแลรักษาสุขภาพในชีวิตประจำวัน เป็นต้น
- 4) งานออกแบบเพื่อส่งเสริมการค้าในเชิงพาณิชย์ (ภาษาอังกฤษ Design for commercial activities) เป็นงานออกแบบเพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดผลทางการค้า เช่น การออกแบบเครื่องหมายการค้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ หรือจุดนำเสนอขายสินค้าในย่านธุรกิจ หรือ เว็บไซต์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ออนไลน์ เป็นต้น (Heller and Ballance 2001)
- 5) งานออกแบบเพื่อช่วยทำให้คนหรือชุมชนสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน (ภาษาอังกฤษ Design for enabling sustainable livelihoods) เป็นกระบวนการออกแบบที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนหรือชุมชนที่ต้องการพัฒนาการดำรงชีพของตนเองให้ดีขึ้น (Peters 2011) ดังแสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ประเภทของงานออกแบบการสื่อสาร

ที่มา: วาดภาพประกอบโดย ศิริพรรณ ปีเตอร์, 2556.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 12 จะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 การดำรงชีพอย่างยั่งยืน

การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods) หมายถึง การแสดงออกถึงศักยภาพในการรับมือกับความตึงเครียดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น และสามารถเพิ่มความสามารถ หรือรักษาระดับของศักยภาพ ทรัพย์สิน และต้นทุนในการดำรงชีวิตได้ โดยคำนึงถึงความสมดุลย์ทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่รุกรานคนกลุ่มอื่นและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในธรรมชาติของความยากจนของคนหรือชุมชนได้ดีขึ้น

2.3.1 แนวความคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

แนวความคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Approach) มุ่งเน้นการทำความเข้าใจในระบบการดำรงชีวิตของบุคคล หรือชุมชนหนึ่ง ๆ รวมทั้งสนับสนุนโอกาสในการปรับปรุงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น เช่น ลดความยากจน ซึ่งแนวความคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ประกอบไปด้วย

1) คนเป็นสำคัญ

คนเป็นสำคัญ (People-centered) เป็นแนวคิดในการพัฒนาที่เริ่มจากการศึกษา วิเคราะห์การดำรงชีวิตของบุคคลหรือชุมชนร่วมกันระหว่างผู้ที่ทำการศึกษาจากภายนอกชุมชนร่วมกับคนที่เป็นเจ้าของการดำรงชีพ เพื่อให้เข้าใจในสภาพปัจจุบัน ปัญหา และร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหา โดยใช้ต้นทุนการดำรงชีพที่มีในชุมชนเป็นหลัก โดยเน้นไม่คุกคามการดำรงชีพของผู้อื่น การพัฒนาที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญจะทำให้การดำเนินการสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในการแก้ปัญหา และจะช่วยทำให้บุคคลหรือชุมชนที่มีส่วนร่วมการร่วมคิดและวางแผนตลอดจนการปฏิบัติการแก้ปัญหา เกิดความรู้เชื่อมั่นในความสามารถตนเองในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น (DFID 1999; Peters 2011)

2) องค์กรรวม

องค์กรรวม (Holistic) เป็นแนวคิดในการพัฒนาโดยการนำเอาทุกสิ่งทุกอย่างมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยไม่แยกส่วนตามลักษณะภูมิศาสตร์ และกลุ่มสังคม เพราะทุกสิ่งทุกอย่างอยู่รอบตัวของคนและชุมชนล้วนมีอิทธิพลกับการดำเนินชีวิต และสามารถช่วยให้คนหรือชุมชนสามารถประสบความสำเร็จ หรือประสบปัญหาในการดำรงชีวิตได้ เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิศาสตร์ และนโยบาย กฎหมาย วัฒนธรรมของกลุ่มสังคมนั้น ๆ

3) พลวัต

พลวัต (Dynamic) เป็นแนวคิดในการพัฒนาจะต้องศึกษา ค้นหาเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะสามารถสนับสนุนผลทางบวก บรรเทาผลทางลบ ที่จะเกิดขึ้นจากผลกระทบภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 13 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) สร้างบนความเข้ม

สร้างบนความเข้มแข็ง (Building on strengths) หลักการสำคัญของการพัฒนา โดยการเริ่มวิเคราะห์ความเข้มแข็ง มากกว่าความต้องการของชุมชน จากนั้นนำเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาสร้างเป็นกลยุทธ์ที่จะดำเนินงานตามแผนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยไม่สร้างความเดือนร้อนให้กับผู้อื่นในสังคม

5) เชื่อมโยงมหภาคและจุลภาค

เชื่อมโยงมหภาคและจุลภาค (Macro-micro links) เป็นแนวคิดในการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการศึกษาและหาแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน โดยการหาจุดเชื่อมโยงระหว่างช่องว่างที่มีอยู่ทั้งในระดับนโยบาย สถาบัน ถึงระดับชุมชนและรายบุคคล

6) ความยั่งยืน

ความยั่งยืน (Sustainability) เป็นคิดในการพัฒนาที่ตระหนักถึงความสมดุลด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในการพัฒนาชุมชน (Chambers and Conway 1991; DFID 1999; Meikle, Ramasut et al. 2001; Brocklesby and Fisher 2003)

2.3.2 กรอบแนวคิดของการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

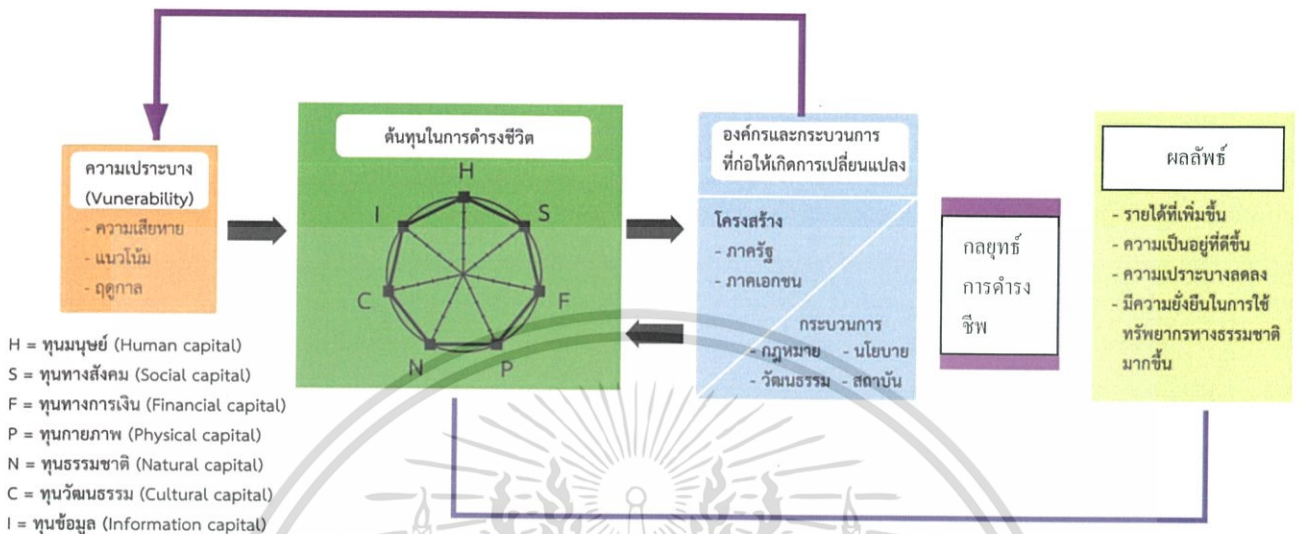
กรอบแนวคิดของการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihood Framework) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาร่วมกับคนหรือชุมชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีพเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยพิจารณา 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเปราะบาง (vulnerability context) 2) ต้นทุนในการดำรงชีพ (Livelihoods Assets) 3) โครงสร้างและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (transforming structures and processes) 4) กลยุทธ์ในการดำรงชีพ (livelihoods strategies) 5) ผลลัพธ์ (Livelihood outcomes) ซึ่ง 5 องค์ประกอบนี้มีความเชื่อมโยงกันดังแสดงในภาพที่ 2.2

1) ความเปราะบาง

ความเปราะบาง (vulnerability context) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อ ต้นทุนหรือทรัพย์สินในการช่วยให้เกิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ได้แก่ ภาวะที่เกิดผลกระทบอย่างทันทีทันใด และรุนแรง (Shocks) ที่ส่งผลเสียหายต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะในองค์ประกอบของทรัพย์สิน เช่น ภัยธรรมชาติ สงคราม ความขัดแย้งในสังคม ปัญหาสุขภาพเช่น โรคระบาดของมนุษย์ พืช หรือสัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ แนวโน้ม (Trends) เป็นภาวะแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง หรือเคลื่อนไหวของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ การดำรงชีพ เช่น การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วจากการอพยพย้ายถิ่นฐาน ทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจตกต่ำ หรือ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือรัฐบาล นโยบาย รวมทั้งเทคโนโลยี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 14 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล (Seasonality) ตามวัฏจักร มีผลต่อราคาผลผลิตตามฤดูกาล สุขภาพ หรือ โอกาสการจ้างงานตามฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน
ที่มา: วาดภาพประกอบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2555

2) ต้นทุนในการดำรงชีพ

ต้นทุนในการดำรงชีพ (Livelihoods Assets) หมายถึงทรัพย์สินที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเกิดผลลัพท์ต่อโอกาสการเลือกวิธีการดำรงชีพได้ และต้นทุนนี้สามารถลดลง หากได้รับอิทธิพลโดยตรงจากบริบทความอ่อนแอและความไม่แน่นอน ซึ่งต้นทุนการดำรงชีพ ประกอบด้วย

1. **ต้นทุนมนุษย์ (Human capital)** หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถด้านแรงงาน คุณภาพแรงงาน ศักยภาพการเป็นผู้นำ และความเป็นอยู่ที่ดี
2. **ต้นทุนสังคม (Social capital)** หมายถึง กลุ่ม เครือข่าย ประชาสังคมที่สนับสนุนการเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ หน้าที่ในสังคม และภาวะการเป็นผู้นำ
3. **ต้นทุนการเงิน (Financial capital)** หมายถึง เงินสะสมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้และเงินไหลเวียน ทั้งที่เป็นเงินเดือน หรือกองทุนในชุมชน ตลอดจนเครื่องมือทำกิน บ้าน เป็นต้น
4. **ต้นทุนกายภาพ (Physical capital)** หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุที่ใช้ในการผลิต ตลอดจนถนน ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคต่างๆ
5. **ต้นทุนทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural capital)** หมายถึง ที่ดิน พื้นที่ทำการเกษตร ชลประทาน ทรัพยากร ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Carney ; Peters 2009)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 15 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. **ต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital)** หมายถึง พฤติกรรมความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหนึ่ง ๆ สามารถนำไปเป็นทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการอย่างสร้างสรรค์ (รังสรรค์ ณะพรพันธ์, 2539)
7. **ต้นทุนทางข้อมูล (Information capital)** หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ที่สามารถช่วยในการรับรู้การเปลี่ยนแปลง สร้างโอกาสในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ และใช้ประกอบการตัดสินใจ (Peters 2011)

3) องค์กรและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

องค์กรและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (transforming structures and processes) เป็นองค์ประกอบที่มีผลกระทบโดยตรงที่ทำให้เกิดความอ่อนแอในกระบวนการ และส่งผลต่อการเลือกวิถีการดำรงชีพ มีส่วนประกอบย่อย 2 ส่วน คือ โครงสร้าง (Structures) มี 2 ระดับคือระดับสาธารณะ และระดับเอกชน เช่น รัฐบาล องค์กร ประชาสังคม และกระบวนการ (Processes) หมายถึง ส่วนขับเคลื่อนของโครงสร้าง เช่น นโยบาย กฎหมาย ข้อกำหนด สถาบัน และวัฒนธรรม

4) กลยุทธ์ในการดำรงชีพ

กลยุทธ์ในการดำรงชีพ (livelihoods strategies) เป็นทางเลือกและโอกาส ที่กลุ่มเป้าหมายใช้เป็นกลยุทธ์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีลักษณะของความหลากหลาย ตามลักษณะพื้นที่ ภูมิประเทศ ที่ถือครอง และช่วงเวลา เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหว กระจายหลายสถานที่ และเชื่อมโยง

5) ผลลัพธ์

ผลลัพธ์ (Livelihood outcomes) เป็นผลได้ที่เกิดจากการเลือกวิถีหรือยุทธวิธีในการดำเนินชีวิตซึ่งแสดงออกถึงการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีรายได้เพิ่มขึ้น (More income) การเพิ่มการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Increased well-being) การลดความอ่อนแอ (Reduced vulnerability) การเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร (Improved food security) และการเกิดความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Sustainable use of natural resource based)

กล่าวโดยสรุป การดำรงชีพอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาพร้อมกับคนหรือชุมชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีพเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยพิจารณา 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านบริบทของความอ่อนแอและไม่แน่นอน 2) ต้นทุนในการดำรงชีพ 3) โครงสร้างและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4) กลยุทธ์ในการดำรงชีพ 5) ผลลัพธ์ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ต้นทุนการดำรงชีพ เนื่องจากต้นทุนการดำรงชีพสามารถช่วยทำให้คนหรือชุมชนสามารถบรรลุเป้าหมายใช้ทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการได้ ดังนั้น การปฏิบัติการวิจัยเพื่อช่วยทำให้ชุมชนมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้จะต้องชี้แนะให้ชุมชนสร้างแผนปฏิบัติการบนพื้นฐานของต้นทุนการดำรงชีพที่มีอยู่ของชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา 16 ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยด้านการออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยทำให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองสามารถอาชีพได้อย่างยั่งยืนเป็นการวิจัยต่อยอดจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก ของศิริพรณ์ ปีเตอร์ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2550 - 2553 เรื่อง “Design for Enabling Sustainable Livelihoods in Disadvantaged Communities: A Case Study in Amphoe Phrapradaeng, Samut Prakran Province in Thailand” ที่ได้สรุปไว้ว่า การวิจัยที่ประสบความสำเร็จได้ ถ้าหากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสเข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่การเริ่มต้นกำหนด โจทย์ในการวิจัย และร่วมปฏิบัติการจนกระทั่งกำกับติดตามและประเมินผลร่วมกัน เนื่องจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะเป็นผู้ที่ความรู้และเข้าใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตนเองมากกว่าบุคคลภายนอกอย่างเช่นผู้วิจัย และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะเป็นผู้สามารถบอกได้ว่าพวกเขาได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ (Peters 2011) นอกจากนี้ศิริพรณ์ ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า กลยุทธ์การวิจัยทางการออกแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือ การออกแบบโดยมีมนุษย์เป็นสำคัญ หรือ ภาษาอังกฤษ Human-Centered Design เพื่อให้ผลงานการออกแบบ การสื่อสารสอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานและพฤติกรรมการใช้งาน ซึ่ง Don Norman (2005) ได้กล่าวว่า การออกแบบที่ดีจะต้องมีผู้ใช้งานเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ และผู้ออกแบบจะต้องรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ และสร้างสรรค์งานออกแบบให้สนับสนุนกิจกรรมที่ผู้ใช้งานได้ (Norman 2005) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในชุมชน แห่งการเรียนรู้ ของ ดร. มิ่งขวัญ คงเจริญ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2552-2553 ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่สำคัญของ การเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของชุมชน 2) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 3) การมีระบบคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏใน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผ่านกระบวนการถ่ายทอดสู่ชุมชน ภายใต้กฎระเบียบกติกาของชุมชน 4) การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจระดับครัวเรือนจากอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเอง และมีตลาดชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยน ผลผลิต 5) ระบบการเรียนรู้เป็นแกนกลางของกิจกรรมทุกระบบโดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง 6) การ พัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศน์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต 7) การสร้างระบบทุนของชุมชนโดยมี รูปแบบของกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ และวิธีการทางบริหารจัดการผ่านทำบัญชีครัวเรือน 8) การสร้าง ความเสมอภาค ความยุติธรรมในการจัดการของชุมชนผ่านหลักการประชาธิปไตย 9) การสร้างหลักประกัน ความมั่นคงในการดำรงชีวิตร่วมกัน ผ่านการออม ธนาคาร และสวัสดิการชุมชน ซึ่งทั้ง 9 องค์ประกอบจะ สามารถช่วยให้ชุมชนสร้างพลังอำนาจได้ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน และสามารถทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ ร่วมกันและสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คงเจริญ 2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยนี้ คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (PAR: Participatory Action Research) เนื่องจากงานวิจัยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาในสภาพจริงของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ชุมชนเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการทางด้านร่างกายที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน และผู้นำชุมชน คือ นายกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ทำหนังสือร้องขอให้ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนคนพิการ ดังเอกสารแสดงภาคผนวก ก

3.1 ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในที่นี้ หมายถึง บุคคล หรือ หน่วยงาน ที่ได้ใช้ประโยชน์จากการออกแบบการสื่อสารในงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. หน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ และกรมการจัดหางานจังหวัดสมุทรปราการ
2. หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และสถานประกอบการที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการ
3. คนพิการทางด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว อายุระหว่าง 18-45 ปี ที่มีความประสงค์ทำงานในสถานประกอบการในพื้นที่ และมีความยินดีเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ร่วมกับผู้วิจัย คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต การสนทนากลุ่ม สิ่งบันทึก และการรวบรวมหลักฐานเชิงกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย ภาพถ่าย วิดีโอ สมุดจดบันทึกและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นขณะปฏิบัติงานวิจัยร่วมกันในภาคสนาม (Yin 2009; นพเกษร 2551) เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คนพิการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ดังนั้น ผู้วิจัยจำเป็นที่จะต้องปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกครั้งก่อนที่จะตัดสินใจใช้เครื่องมือที่ใช้การวิจัยใด ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ที่ใช้ค่าสถิติร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยมีเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัยในครั้งนี้ คือ ร้อยละ 80 ของผู้ใช้งานระบบการสื่อสารที่ได้ออกแบบใหม่ในงานวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการสังเคราะห์ข้อมูล หรือสรุปรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบประเด็นปัญหาหรือตอบคำถามวิจัยให้ครบทุกข้อ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาหลายแนวคิดและทฤษฎี จากนั้นนำมาสร้างเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม ซึ่งผู้วิจัยต้องเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง จากกระบวนการที่นักวิจัยเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์เริ่มต้นจากการเก็บข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลนำเสนอในรูปแบบของตาราง และนำเสนอข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ เช่น การแสดงข้อมูลในรูปแบบใยแมงมุม (ภาษาอังกฤษ radar chart หรือ spider chart) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การใช้แนวคิด ทฤษฎี และสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ และลักษณะของกรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้ คือ กรอบแนวคิดจะสร้างจากหลาย ๆ แนวคิด ทฤษฎี ซึ่งมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา และการสรุปกรอบแนวคิดจะใช้ข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (ภาษาอังกฤษ grounded theory) ซึ่งกรอบแนวคิด ทฤษฎี เป็นสิ่งจำเป็นในการวิเคราะห์ข้อมูล เพราะกรอบแนวคิดจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถประเมินผลการวิจัยทางการออกแบบได้

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล ประกอบไปด้วย การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ และการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลมีแนวทางการตรวจสอบ ดังนี้ 1) การนำเสนอข้อมูลอย่างละเอียดด้วยวิธีการพรรณนา โดยแสดงภาพของชุมชน และบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียด 2) ทำความเข้าใจกับผู้อ่านว่าข้อมูลนี้เป็นชีวิตจริงของบุคคลที่ปรากฏในเหตุการณ์ 3) บุคคลที่ศึกษาได้ตรวจสอบ และรับรองความถูกต้องของข้อมูล และ 4) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (ภาษาอังกฤษ Triangulation) เป็นการแสดงความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกันในเวลาที่แตกต่างกัน สถานที่แตกต่างกัน และบุคคลแตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดบันทึก และการจัดทำดัชนีข้อมูล จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการใช้ข้อมูลเอกสาร ซึ่งการจัดบันทึกข้อมูล สามารถแบ่งเป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของผู้วิจัยจะต้องไม่ปะปนกัน หลังจากนั้นจึงใส่ความคิดเห็น การตีความ การสรุป หรือ เชื่อมโยงเข้าสู่กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย ส่วนการทำดัชนีข้อมูล เป็นการเลือกคำบางคำหรือประโยคในการจัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อสะดวกในการเรียกข้อมูลมาใช้ เนื่องจากข้อมูลมีจำนวนมาก

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุป และการพิสูจน์ ซึ่งสามารถทำข้อสรุปเบื้องต้นเป็นหัวข้อย่อย ๆ จากนั้นนำเอาข้อสรุปย่อย ๆ เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกับเพื่อตอบคำถามวิจัย และเพื่อให้มั่นใจว่าบทสรุปมีความน่าเชื่อถือได้ โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

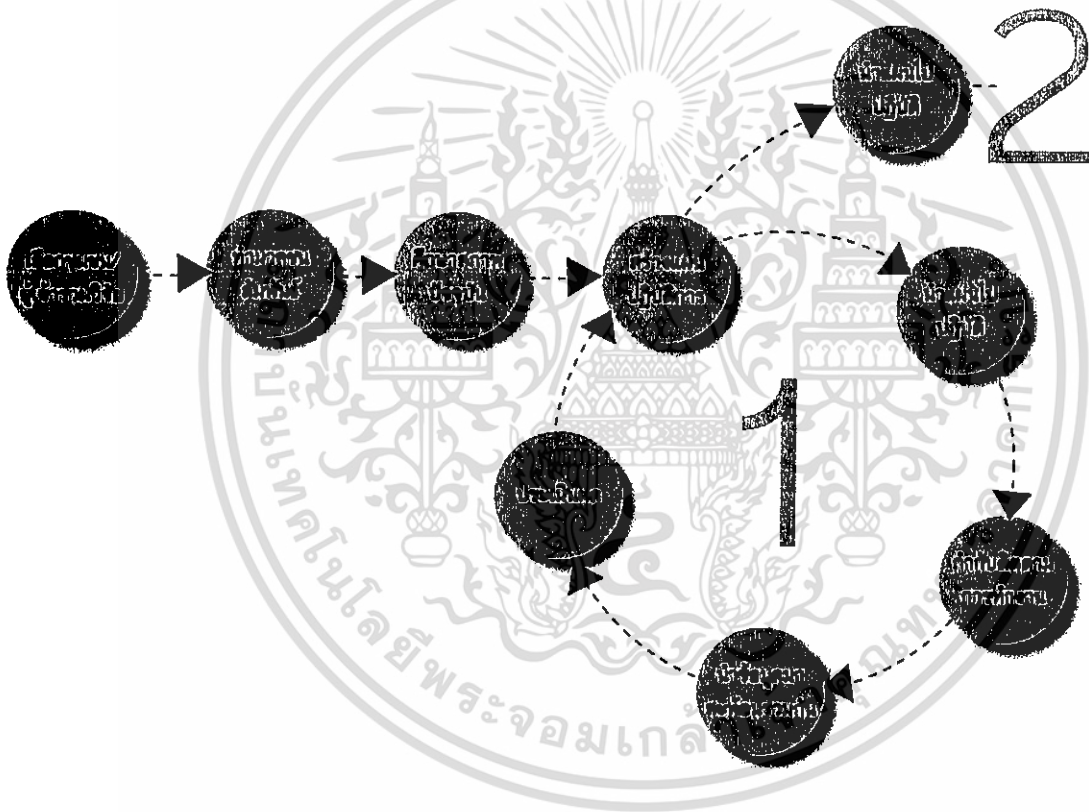
การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยเป็นลักษณะวงโคจรประกอบด้วย

- 1) เลือกชุมชนที่จะเข้าร่วมงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสาร 2) ทำมวลดชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 3) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการดำรงชีพของชุมชนที่ศึกษา
- 4) สร้างแผนปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 5) นำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 6) มีการกำกับติดตามการทำงาน
- 7) นำข้อมูลและข้อสังเกตต่าง ๆ มาสะท้อนร่วมกันเพื่อให้เกิดการวิพากษ์
- 8) ดำเนินการประเมินผล และนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือสร้างแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติใหม่ และจากนั้นนำแผนปฏิบัติการใหม่ไปปฏิบัติการต่อไปเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น ร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัย (นพเกษร 2550)

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยลักษณะนี้อาจจะมีมากกว่าหนึ่งวงรอบโครงการของการทำงานเพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น หรือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ดังภาพที่ 3.1 ในแต่ละขั้นตอนมีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
ที่มา: วาดภาพประกอบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2556

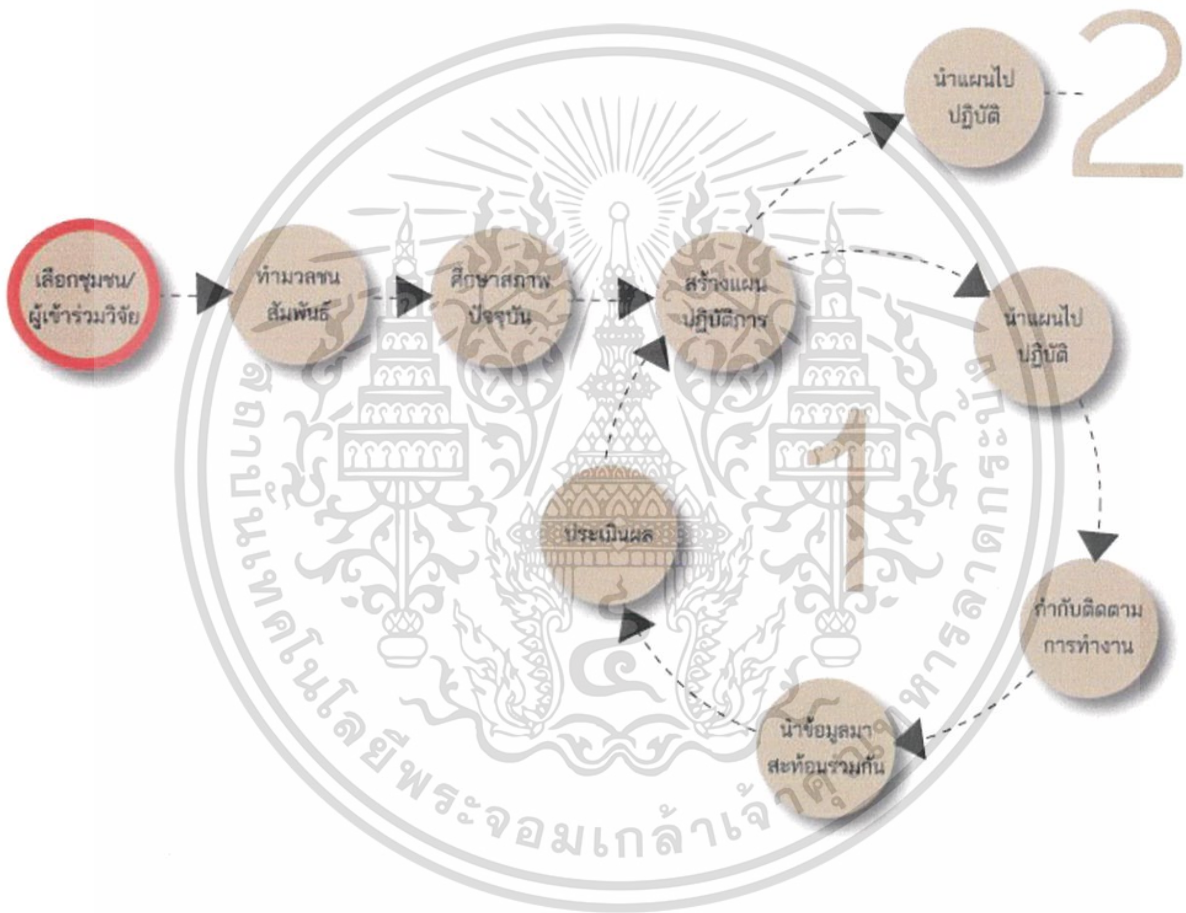
ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
1	เลือกชุมชนที่จะเข้าร่วมงานวิจัย	- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2	ทำมวชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	- แบบสังเกต
3	ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการดำรงชีพของชุมชนที่ศึกษา	- การสนทนากลุ่ม
4	สร้างแผนปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	- สิ่งบันทึก
5	นำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย	- การรวบรวมหลักฐานเชิงกายภาพ
6	มีการกำกับติดตามการทำงาน	- แบบสังเกต
7	นำข้อมูลและข้อสังเกตต่าง ๆ มาสะท้อนร่วมกันเพื่อให้เกิดการวิพากษ์	- การสนทนากลุ่ม
8	ดำเนินการประเมินผล และนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือสร้างแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติใหม่	- สิ่งบันทึก
		- การรวบรวมหลักฐานเชิงกายภาพ
		แบบสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของโครงการ เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยทำให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน ที่ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 รวมทั้งหมด 9 เดือน ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพที่ 4.1 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำงานครบหนึ่งรอบของวงโครงการปฏิบัติการปฏิบัติงาน และในท้ายบทที่ 4 ผู้วิจัยจะรายงานแผนปฏิบัติการของวงโคจรรอบที่สอง ที่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้กำหนดที่จะดำเนินการจากโครงการวิจัยนี้สิ้นสุดด้วย

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนการเลือกชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัย
ที่มา: วาดภาพประกอบโดยศิริพรรณ ปีเตอร์ 2556

4.1 ผลการเลือกชุมชนที่เข้าร่วมงานวิจัย

จากการปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการในวันคนพิการจังหวัดสมุทรปราการระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัย พบว่า ชุมชนที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ คือ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนคนพิการอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นผู้ที่ร้องขอให้การดำเนินงานวิจัยในร่วมกันคนและหน่วยงานในพื้นที่เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัยในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย ผู้นำของชุมชนคนพิการที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดสมุทรปราการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น 1) กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน 2) สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ 3) สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ และ 4) บริษัทหรือสถานประกอบการในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ

4.2 การทำมวชนสัมพันธ์

จากการทำมวชนสัมพันธ์มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับความต้องการในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ดังแสดงในภาพที่ 4.2 สรุปได้ว่า คนพิการมีโอกาสในการประกอบอาชีพ ในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น หลังจากที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 บังคับใช้ ซึ่งเป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองให้คนพิการมีงานทำ หรือประกอบอาชีพโดยมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ จึงมีบทบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐและนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามมาตรา 34 หรือ เลือกดำเนินการตามมาตรา 35

ภาพที่ 4.2 การทำมวชนสัมพันธ์
ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2556

ในปี 2556 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาชีวิตคนพิการแห่งชาติ ได้ชี้แจงแนวปฏิบัติตามกฎหมายให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถานประกอบการ ดังนี้

1. ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนับจำนวนลูกจ้างที่มีใจคนพิการ ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2555 เพื่อคำนวณคนพิการที่ต้องรับเข้าทำงานในอัตราส่วนลูกจ้างที่มีใจคนพิการทุก 100 คนต่อคนพิการ 1 คน ถ้าหากมีเศษเกิน 100 คน เป็นจำนวนถึง 50 คน ก็ให้จ้างคนพิการเพิ่มอีกหนึ่ง ในกรณีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการมีสำนักงานสาขาให้นับจำนวนลูกจ้างของสาขารวมเข้ากับสำนักงานใหญ่ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 ให้นายจ้างหรือเจ้าของประกอบการพิจารณาเลือกวิธีการปฏิบัติว่าจะเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายวิธีรวมกัน ดังนี้
 - 2.1 จ้างงานคนพิการ ตามมาตรา 33
 - 2.2 นำส่งเงินเข้ากองทุนแทนการจ้างงานคนพิการ ตามมาตรา 34
 - 2.3 ให้สัปดาห์ จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการ หรือผู้ดูแลคนพิการ ตามมาตรา 35
3. ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการรายงานผลการปฏิบัติตามข้อที่ 2 ต่อเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ หรือพัฒนาสังคมและมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ที่สำนักงานใหญ่ของสถานประกอบการตั้งอยู่ ภายในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 และของทุกปี ดังนี้
 - 3.1 กรณีจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 ให้นายจ้างหรือสถานประกอบการการส่งสำเนาสมุดประจำตัวคนพิการ หรือสำเนาบัตรประจำตัวคนพิการ โดยให้คนพิการลงลายมือชื่อรับรองเอกสาร และส่งสำเนาจ้างซึ่งมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี มาพร้อมแบบรายงานการปฏิบัติตามกฎหมายนายจ้างงานคนพิการ ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายในการจ้างงานคนพิการ หรือจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สามารถนำไปยกเว้นภาษีรายได้ ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 499) พ.ศ. 2553 และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 519) พ.ศ. 2554
 - 3.2 กรณีการนำส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตร 34 ให้ส่งเงินเข้ากองทุนเป็นรายปี โดยคำนวณจากอัตราต่ำสุดของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับหลังสุดในปีก่อนที่มีหน้าที่ส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ คูณด้วย 365 และ คูณด้วยจำนวนคนพิการที่ไม่ได้รับเข้าทำงาน ส่งเป็นเงินสด หรือ อนุญาตให้ส่งจ่ายกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พค.) หรือสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัด (พมจ.) ที่สำนักงานใหญ่ของสถานประกอบการตั้งอยู่ ในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556
 - 3.3 กรณีการให้สัปดาห์ จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการ หรือผู้ดูแลคนพิการ ตามมาตรา 35 ต้องยื่นหนังสือสิทธิต่อสำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือสำนักงานจัดหางานกรุงเทพฯเขตพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของพื้นที่ดำเนินการ และให้ส่งแบบเอกสารที่เจ้าหน้าที่ของกรมจัดหางานเห็นชอบว่าได้ดำเนินการไปตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติและวิธีการให้สัปดาห์ฯ พ.ศ. 2552 พร้อมส่งสำเนาสัญญาระหว่างนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการกับคนพิการ หรือผู้ดูแลคนพิการตามแบบที่กรมการจัดหางานกำหนด มาพร้อมแบบรายงานการปฏิบัติตามกฎหมายนายจ้างงานคนพิการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในกรณีที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการดำเนินการตามมาตรา 33 มาตรา 34 หรือ มาตรา 35 ไม่ครบถ้วน ภายในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 จะต้องเสียดอกเบี้ยเงินต้นที่ต้องนำส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 34 วรรค สอง ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป

4.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดในชุมชนคนพิการร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า หลังจากการที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 บังคับใช้ ได้เกิดปัญหาและอุปสรรคในชุมชน ดังนี้ คนพิการที่มีความประสงค์ที่จะมีงานทำงานในสถานประกอบการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานได้โดยสะดวก เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับประกาศงาน จะรวมอยู่ที่การจัดหางานจังหวัดซึ่งที่ตั้งอยู่ศาลากลางจังหวัด และนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการต้องการที่จะจ้างงานคนพิการตามกฎหมายมาตรา 33 หรือ ให้สัมปทานแก่คนพิการหรือผู้ดูแลตามมาตรา 35 แต่ไม่สามารถหาข้อมูลของคนพิการได้เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไม่ได้มีการเก็บข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงานในสถานประกอบการมาก่อน จึงทำให้ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่สามารถจัดจ้างคนพิการได้ และท้ายที่สุดก็จะต้องนำส่งเงินเข้ากองทุนแทนการจ้างงานคนพิการ ตามมาตรา 34 ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงเสนอให้มีการสำรวจข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงาน และจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการสามารถใช้งานได้ร่วมกัน จะสามารถขจัดปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้

4.4 แผนปฏิบัติการ

จากประชุมร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัย สรุปแผนปฏิบัติการได้ ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงานในสถานประกอบการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ
2. ขออนุญาตคนพิการทางด้านร่างกายที่มีอายุ 18-45 ปี ที่มีความประสงค์จะทำงานในสถานประกอบการในพื้นที่ นำเสนอบนฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้หน่วยงานที่ต้องการว่างจ้างงานสืบค้นได้
3. การออกแบบการสื่อสารโดยการจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับนำเสนอข้อมูลของคนพิการที่ได้อนุญาตให้นำเสนอข้อมูล ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สถานประกอบการที่ต้องการจ้างงานคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการสามารถสืบค้น และสามารถประกาศการจ้างงานบนสื่อออนไลน์ให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อีกด้วย โดยมีสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการและให้บริการความช่วยเหลือแก่คนพิการและสถานประกอบการ
4. ถ่ายทอดความรู้ในการดูแลระบบฐานข้อมูลให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
5. ขอเชิญหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและมีความประสงค์ที่จะว่างจ้างงานคนพิการเข้าไปทำงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามาใช้ระบบสืบค้นออนไลน์และร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยปรับปรุงงานออกแบบสื่อสารใหม่ให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานและตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานมากขึ้น
6. จากการกำกับติดตามดูแล และประเมินผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นว่า แผนการปฏิบัติการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะสามารถช่วยจัดปัญหาและอุปสรรคดังที่กล่าวมาข้างต้นได้ โดยการช่วยคนพิการที่อาศัยและมีภูมิลำเนาในอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ และมีความประสงค์ที่จะทำงานในพื้นที่ใกล้บ้าน สามารถสืบค้นหาข้อมูลของผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องการจ้างงานคนพิการในอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการได้

จากการสัมภาษณ์ผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในวันคนพิการสากลที่จัดขึ้นในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัย พบว่า คนพิการทางด้านร่างกาย เป็นลักษณะความพิการที่ผู้ว่าจ้างมีความประสงค์ที่จะว่าจ้างคนพิการที่สามารถสื่อสารกับผู้ประกอบการได้โดยไม่ต้องใช้ล่าม และสามารถดูแลตนเองในระยะเวลาของการทำงานในสถานประกอบการ ดังนั้น คนพิการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว จึงถูกคัดเลือกเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้

4.5 ผลการปฏิบัติการร่วมกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.5.1 การสำรวจความต้องการของคนพิการ

ผลการปฏิบัติการร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการสำรวจความต้องการของคนพิการทางด้านร่างกายที่มีอายุระหว่าง 18-45 ปี จำนวน 100 คน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ในเขตตำบลบางปู อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีคนพิการทางด้านร่างกายเพียง 7 คนที่ยังไม่มีงานทำ เนื่องจากคนพิการทางด้านร่างกายส่วนใหญ่มีงานทำแล้วอยู่ในพื้นที่ ดังแสดงในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 การประชุมสรุปผลการสำรวจความต้องการของคนพิการในพื้นที่

ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5.2 การขออนุญาตคนพิการ

จากการขออนุญาตคนพิการทางด้านร่างกายที่ต้องการทำงานผ่านโทรศัพท์ จำนวน 7 ท่านพบว่า คนพิการยินดีที่จะให้เปิดเผยข้อมูลในฐานะข้อมูลออนไลน์เพื่อให้หน่วยงานที่ต้องการว่างจ้างงานสามารถสืบค้นได้ และจากสัมภาษณ์คนพิการที่ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย ผู้วิจัย สรุปได้ว่า การดำรงชีพของคนพิการในชุมชนเมือง มีความเปราะบางในการดำรงชีพของคนพิการในด้านแนวโน้มของการเพิ่มประชากรที่เป็นคนพิการในพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากมีคนพิการจำนวนมากย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นเข้ามาแข่งขันกันในการสมัครงานในจังหวัดสมุทรปราการเพิ่มขึ้น

คนพิการที่เข้าร่วมการวิจัยส่วนใหญ่มีต้นทุนการดำรงชีพในด้านมนุษย์ในระดับที่น้อยมาก เช่น มีระดับการศึกษา ทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์สำนักงาน เช่น คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้คนพิการมีต้นทุนทางสังคมและทางการเงินในระดับที่น้อย เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการดำรงชีพได้ในสังคมเมือง คนพิการในชุมชนเมืองมีต้นทุนทางกายภาพในพื้นที่ที่ดี แต่รถโดยสารประจำทาง ระบบการข้ามถนนและทางเท้ายังมีพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีพอย่างอิสระของคนพิการ นอกจากนี้ห้องน้ำสาธารณะ อาคารและสถานที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้คนพิการสามารถเข้าไปใช้บริการ หรือขอรับความช่วยเหลือได้ เนื่องจากคนพิการที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองไม่มีต้นทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติ และไม่ได้ใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมในการดำรงชีพ ดังนั้นคนพิการจึงไม่ได้ระบุไว้ แต่ต้นทุนทางข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีพของคนพิการในชุมชนเมือง เช่น ข้อมูลด้านการเตรียมความพร้อมในการทำงาน แหล่งเงินทุน ข้อมูลการรับสมัครงาน หรือ ข้อมูลด้านเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขอใช้สิทธิ์ แต่ปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลยังไม่มีระบบอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีระดับการศึกษาที่น้อย ดังนั้น คนพิการจึงต้องการให้มีความหน่วยงานตัวแทนของคนพิการมาช่วยเตรียมข้อมูล และจัดส่งให้คนพิการ หรือ เปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้าถึงโดยง่าย ดังแสดงในภาพที่ 4.4

ถึงแม้ว่าองค์กรและกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เริ่มผลักดันให้หลายหน่วยงานทุกภาคส่วนเร่งปรับโครงสร้าง และบริการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง แต่สภาพปัจจุบัน ยังไม่มีการเชื่อมโยงกันในการแก้ปัญหาระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านกายภาพในชุมชนเมือง และหน่วยงานผู้ว่างจ้างงานคนพิการ ดังนั้น กลยุทธ์ในการดำรงชีพของคนพิการจึงได้มีการปรับเปลี่ยนในการทำงานแบบรับจ้างเหมางานมาทำที่บ้านมากขึ้น หรือ เลือกที่จะทำงานอิสระ เช่น จำหน่ายสลากกินแบ่ง หรือรับจ้างทั่วไปภายในชุมชนของตนเอง แต่กลยุทธ์ในการดำรงชีพของคนพิการที่เป็นอยู่ยังขาดความมั่นคงทางด้านความสม่ำเสมอรายได้ และคนพิการขาดความภูมิใจในงานที่ทำในปัจจุบัน ดังนั้น คนพิการจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะมางานในสถานประกอบการ เพราะมีความเชื่อมั่นว่าจะมีรายได้ที่สม่ำเสมอทุกเดือน และมีความมั่นคงในชีวิตจากการได้รับเบี้ยประกันสังคมที่ได้รับจากผู้ว่างจ้าง ต้องการมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและมีความรู้สึกเท่าเทียมกันกับคนอื่นในสังคม

ดังนั้น โครงการวิจัยนี้สรุปแผนปฏิบัติการขั้นตอนไป คือ การออกแบบการสื่อสารข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสให้คนพิการมีงานทำงานมากขึ้น โดยการนำเสนอข้อมูลของคนพิการให้หน่วยงานที่คาดว่าจะมีการจ้างงานได้สืบค้นได้ และจัดทำฐานข้อมูลของบริษัทจ้างงานให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถเลือกแนวทางการดำรงชีพได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาออกเดินทางไปที่แหล่งรับสมัครงานตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การประกาศการรับสมัครงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนออนไลน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5.3 ผลการออกแบบการสื่อสาร

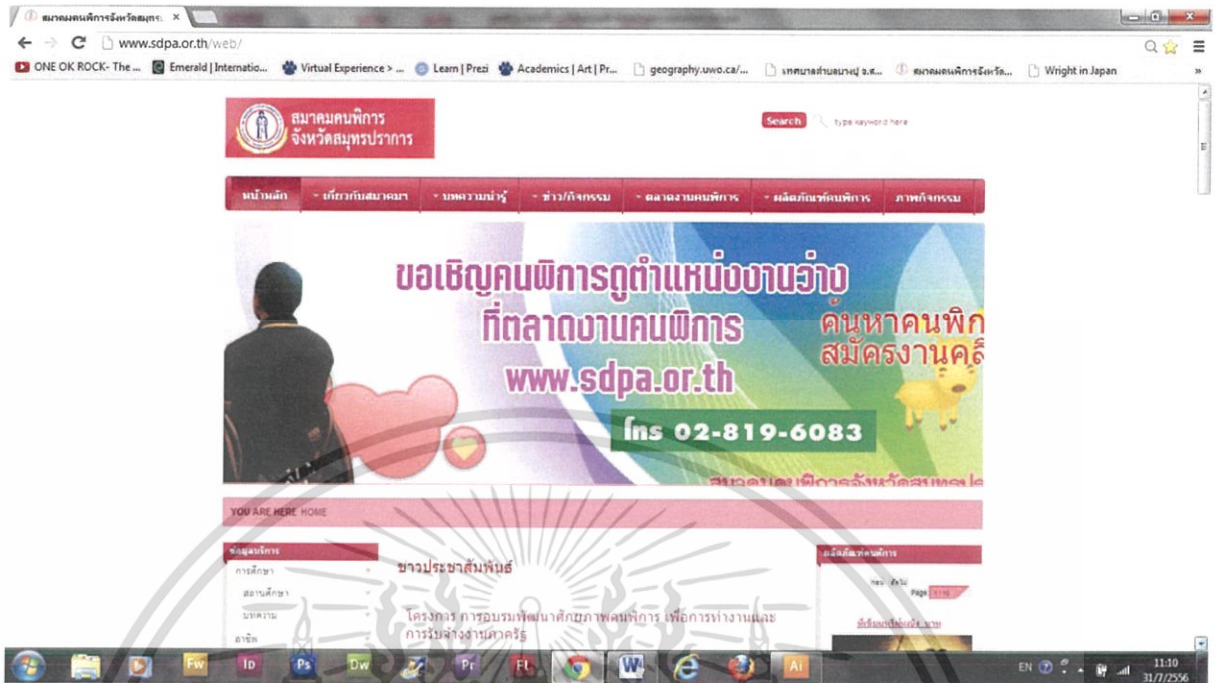
ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบการสื่อสารในรูปแบบของฐานข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงาน และข้อมูลของหน่วยงานที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการ ร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังแสดงในภาพที่ 4.5

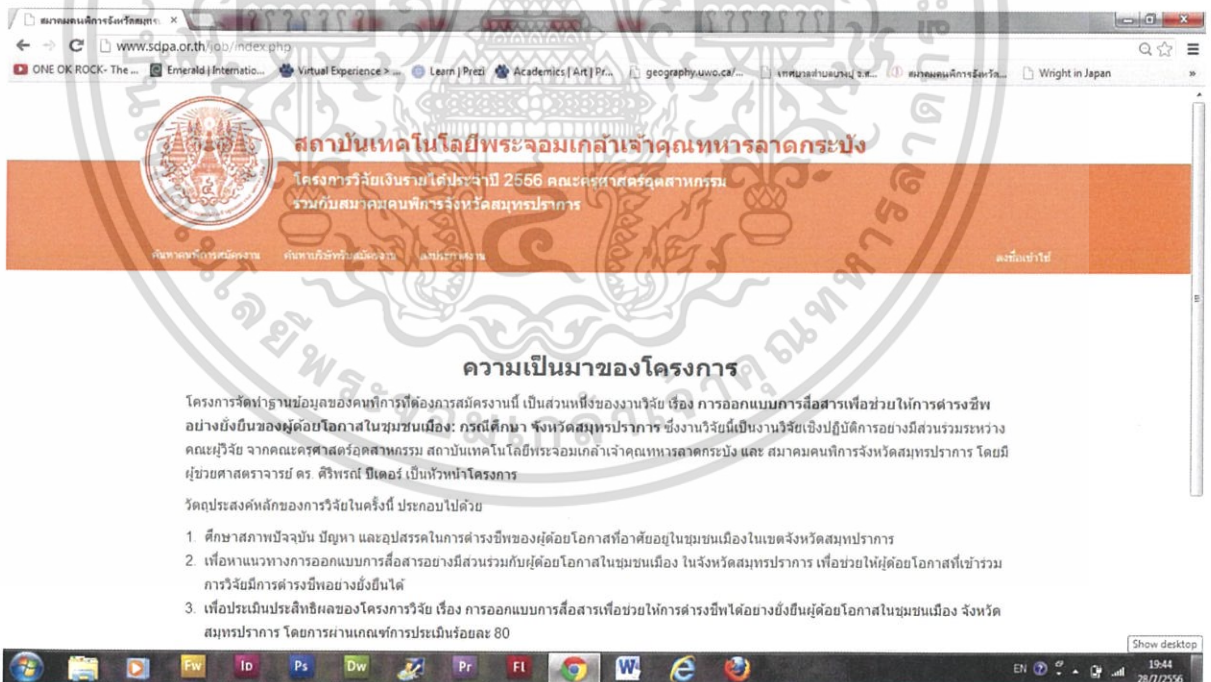
ภาพที่ 4.5 ขั้นตอนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ 2556

ผลงานการออกแบบได้ถูกนำไปใช้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2556 โดยมีการเชื่อมต่อกับเว็บไซต์ของสมาคมคนพิการ ดังแสดงในภาพที่ 4.6 -47 ซึ่งในระบบ ประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนนำเสนอข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงาน ส่วนที่สอง คือ ส่วนประกาศรับสมัครงานของสถานประกอบการ และส่วนสุดท้ายคือ ระบบการติดตามผลการทำงานของระบบ หรือที่เรียกกันว่าระบบหลังบ้าน ส่วนหน้าบ้านคือส่วนแสดงผลประกอบไปด้วย หน้าแรกของระบบได้ให้คำอธิบายเงื่อนไขการใช้งาน บอกความเป็นและความสำคัญของโครงการ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้ระบบทราบว่า การวิจัยนี้เป็นความส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในระดับประเทศได้ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

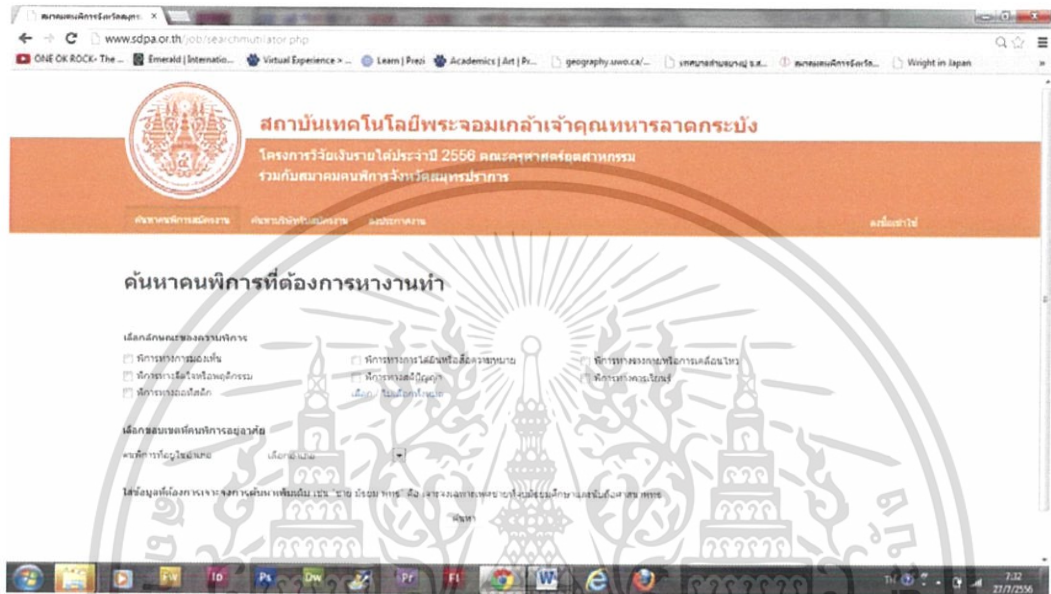
ภาพที่ 4.6 หน้าเว็บไซต์ของสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ
 ที่มา: <http://www.sdpa.or.th/web/>

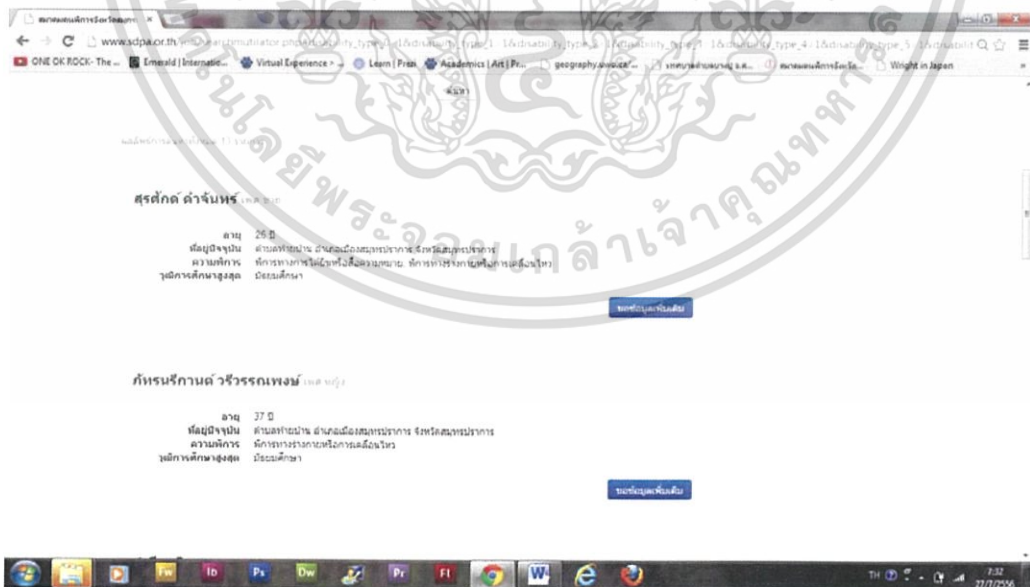
ภาพที่ 4.7 หน้าแรกของฐานข้อมูลออนไลน์
 ที่มา: <http://www.sdpa.or.th/job/index.php>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนการสืบค้นข้อมูลของคนพิการสามารถทำได้โดยการจำกัดระดับความพิการ และพื้นที่ในการค้นหา ดังภาพที่ 4.8 จากนั้นระบบจะแสดงผลข้อมูลของคนพิการแบบย่อแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อ เพศ อายุ พื้นที่ที่คนพิการอาศัยในปัจจุบัน ลักษณะความพิการ ระดับการศึกษา เพื่อความปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูล ดังแสดงในภาพที่ 4.9 หากผู้สืบค้นต้องการข้อมูลในรายละเอียดทั้งหมด เช่น ที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้จะต้องการลงทะเบียนผ่านระบบโดยให้ผู้ดูแลระบบเป็นผู้อนุญาต และมีการบันทึกข้อมูลเพื่อการกำกับติดตามดูแลได้ ดังแสดงในภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.8 หน้าสำหรับสืบค้นข้อมูลคนพิการที่ต้องการทำงาน
ที่มา: <http://www.sdpa.or.th/job/searchmutilator.php>

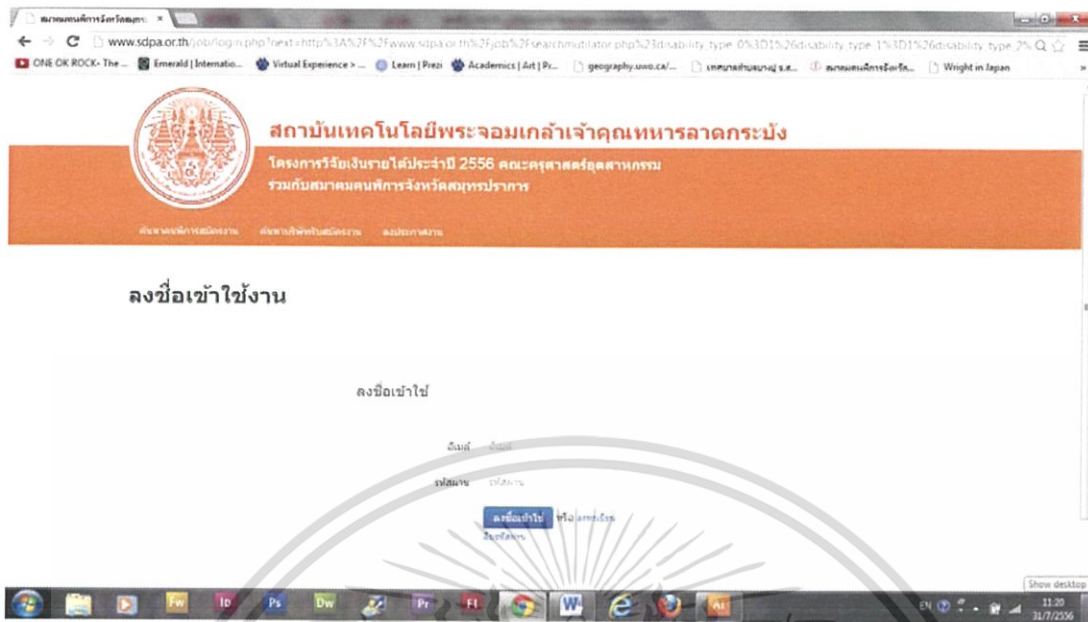

ภาพที่ 4.9 หน้าแสดงผลการสืบค้นข้อมูลคนพิการ

ที่มา:

http://www.sdpa.or.th/job/searchmutilator.php#disability_type_0=1&disability_type_1=1&disability_type_2=1&disability_type_3=1&disability_type_4=1&disability_type_5=1&disability_type_6=1&province_id=2&hur_id=0&text=&page=0

เอามาใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

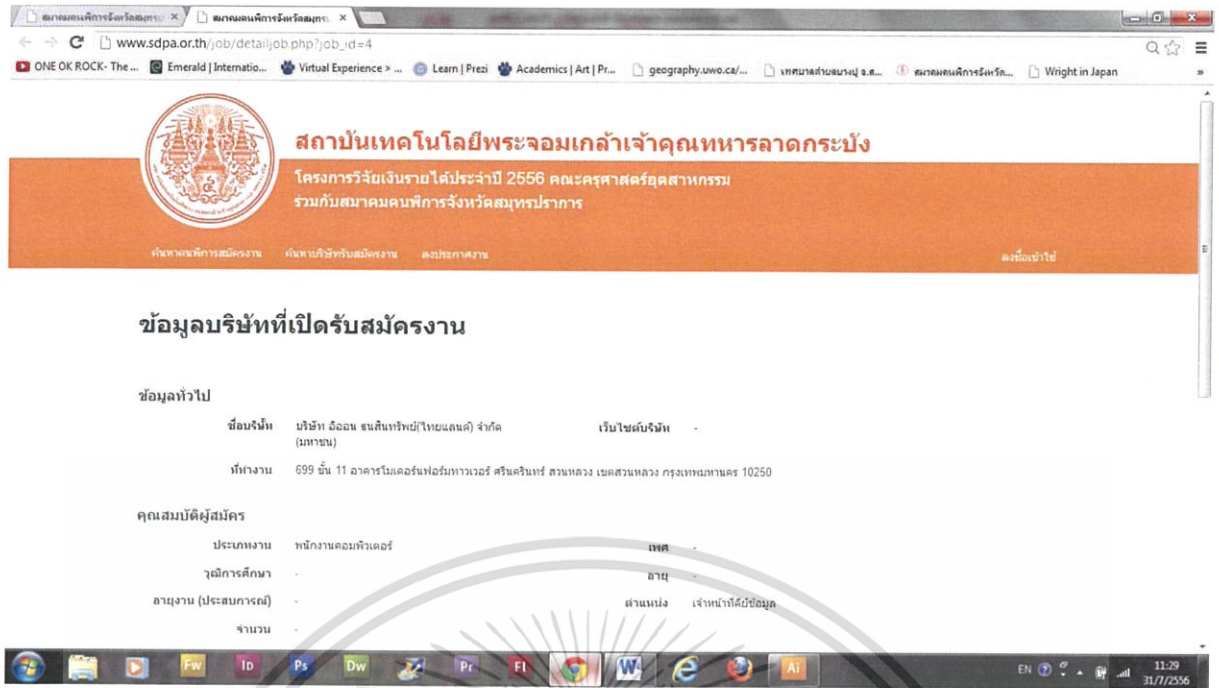

ภาพที่ 4.10 หน้าลงทะเบียนเพื่อขออนุญาตดูข้อมูลคนพิการรายบุคคล
ที่มา:

http://www.sdpa.or.th/job/login.php?next=http%3A%2F%2Fwww.sdpa.or.th%2Fjob%2Fsearchmutiator.php%23disability_type_0%3D1%26disability_type_1%3D1%26disability_type_2%3D1%26disability_type_3%3D1%26disability_type_4%3D1%26disability_type_5%3D1%26disability_type_6%3D1%26province_id%3D2%26amphur_id%3D0%26text%3D%26page%3D0%26request_id%3D1

ส่วนการสืบค้นหาข้อมูลหน่วยงานที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการสามารถสืบค้นได้ โดยเลือกปุ่มที่หน้าแรก และเมื่อระบบเข้าไปในหน้าพร้อมใช้งาน ผู้สืบค้นสามารถเลือกประเภทของงานที่ต้องการ หรือ พื้นที่ที่ต้องการดูประกาศงานได้ จากนั้นระบบจะแสดงผลแบบย่อ หากผู้สืบค้นต้องการดูรายละเอียดก็สามารถเปิดดูข้อมูลได้โดยไม่ต้องขออนุญาตผู้ดูแลระบบ ดังแสดงในภาพที่ 4.11-4.13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 หน้าแสดงผลสืบค้นข้อมูลของหน่วยงานฯ ในรายละเอียด
 ที่มา: http://www.sdpa.or.th/job/detailjob.php?job_id=4

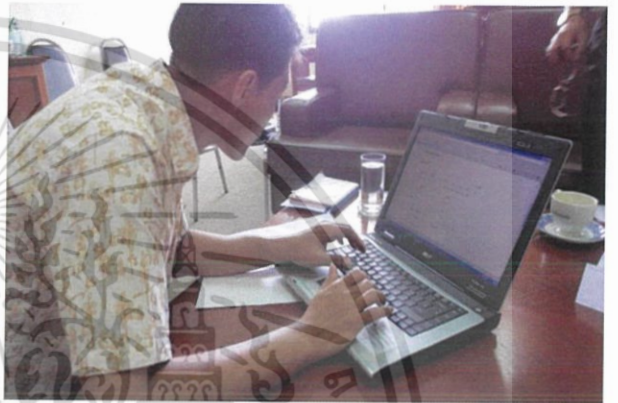
หลังจากการออกแบบระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการถ่ายทอดวิธีการใช้งานและการดูแลระบบให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้ คือ สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการที่มีความประสงค์จะจัดตั้งเป็นการจัดทำงานให้คนพิการจังหวัดสมุทรปราการ ดังภาพที่ 4.14 สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางปู ที่มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของคนพิการในพื้นที่ ดังแสดงในภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.14 การถ่ายทอดวิธีการใช้งานและการดูแลระบบแก่สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ 2556 เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.15 การถ่ายวีธีการใช้งานและดูแลระบบ แก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางปู
 ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2556

ผลการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีความพึงพอใจในการใช้ระบบการจัดเก็บข้อมูลและวิธีการสืบค้นหาข้อมูลที่ออกแบบใหม่อย่างยิ่ง และแนะนำให้มีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางานคนพิการ ได้รับทราบและสามารถเข้ามาใช้งานได้พร้อมกัน ดังนั้นผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าไปแนะนำระบบการสื่อสารใหม่ให้กรมการจัดหางาน และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการแห่งชาติ (พก.) ได้พิจารณาเลือกใช้ต่อไปในอนาคต ดังแสดงในภาพที่ 4.16

ภาพที่ 4.16 การประชุมร่วมกับผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ พก.

ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2556 การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

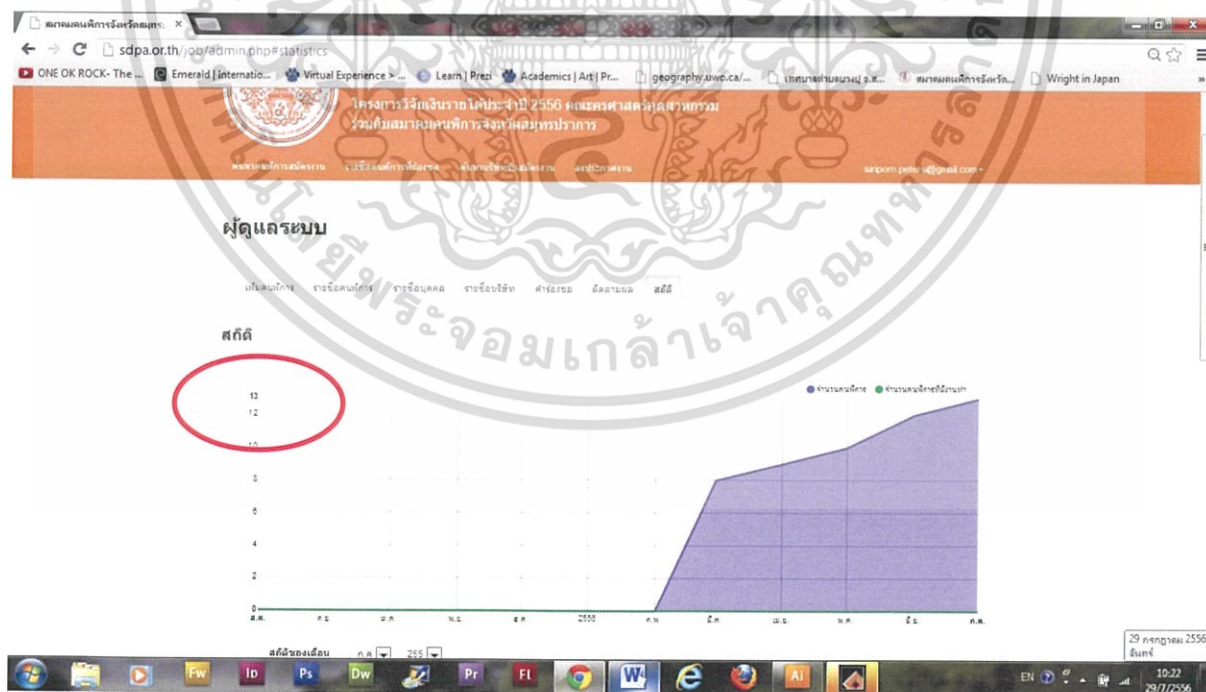
จากการประชุมปรึกษาหารือ ความเป็นไปได้ในการใช้ระบบที่ออกแบบใหม่ในระดับประเทศร่วมด้วย ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ พก. ในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ผู้วิจัย สรุปได้ว่า การออกแบบระบบการสื่อสารจะสมบูรณ์และสามารถใช้งานได้จริงในระดับประเทศ จะต้องมีการขยายฐานข้อมูลให้สามารถรองรับข้อมูลระดับประเทศได้ และการออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการในการใช้งานของทุกภาคส่วนในระดับประเทศ จะต้องเป็นการออกแบบร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนแบบภาคี ดังนั้นงานวิจัยนี้จะควรมีการพัฒนาต่อยอดงานวิจัย และมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนให้มีการวิจัยพัฒนาต่อยอดร่วมกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต่อไปในอนาคต

4.6 กำกับติดตามและประเมินผล

การกำกับติดตามและประเมินผลในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ 1) การกำกับติดตามการใช้ประโยชน์จากระบบที่ออกแบบใหม่ และประเมินผลของการออกแบบ 2) การประเมินประสิทธิผลโครงการวิจัยจากจำนวนของคนพิการที่มิงานทำจากการเข้ามามีส่วนในการวิจัย

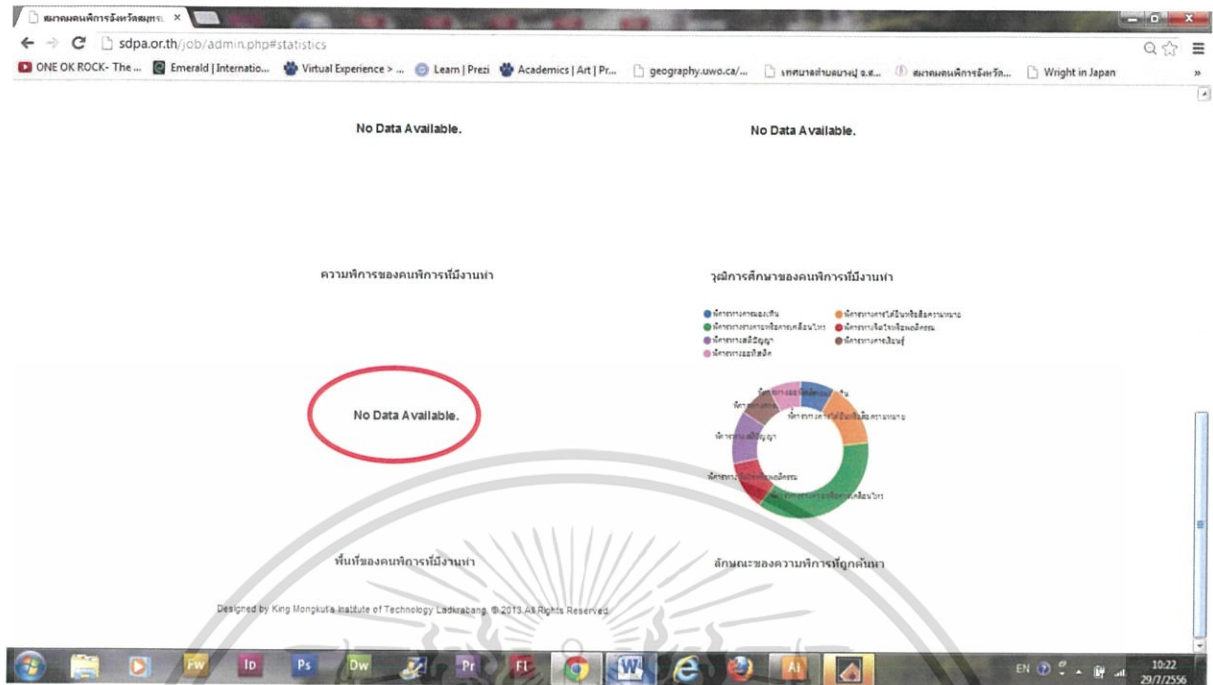
4.6.1 ผลของการกำกับติดตาม

ผลของการกำกับติดตามการใช้ประโยชน์จากระบบที่ออกแบบใหม่ พบว่า ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม 2556 มีจำนวนข้อมูลของคนพิการที่ต้องการทำงานในสถานประกอบในระบบเพิ่มขึ้นจาก 7 คน เป็น 13 คน แต่คนพิการทั้งหมดยังไม่มิงาน ดังแสดงในภาพที่ 4.17-4.18

ภาพที่ 4.17 รายงานสถิติจำนวนข้อมูลคนพิการที่ต้องการทำงาน
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.18 รายงานสถิติจำนวนข้อมูลคนพิการที่มีงานทำ
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2556

จากการบันทึกข้อมูลในระบบภายใต้หัวข้อ “ประวัติคำร้องขอ” พบว่า มีบริษัทที่เข้ามาใช้ระบบและขอข้อมูลของคนพิการในระบบ จำนวนทั้งสิ้น 25 คำร้องขอ ตั้งแต่เปิดให้มีการใช้ระบบออนไลน์ ดังแสดงในภาพที่ 4.19 ผลของการติดตามผลการร้องขอข้อมูล พบว่า สถานการณ์ตัดสินใจของบริษัทที่ขอข้อมูลคนพิการเกือบทั้งหมดแสดงผลยืนยันว่า กำลังยังอยู่ในระหว่างการตัดสินใจ และในคำขอที่เก่าที่สุด คือ วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2556 ได้มีการรายงานสถานปัจจุบันว่า “ไม่จ้างคนพิการ” จำนวน 1 คน ดังแสดงในภาพที่ 4.20 ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของบริษัททางโทรศัพท์ ผู้วิจัย พบว่า คนพิการปฏิเสธที่จะทำงานกับบริษัท เนื่องจากผู้ดูแลของคนพิการไม่อนุญาตให้คนพิการเดินทางไปทำงานที่บริษัท เนื่องจากระยะทางในการเดินทางจากที่พักไปถึงที่บริษัทห่างไกลกัน

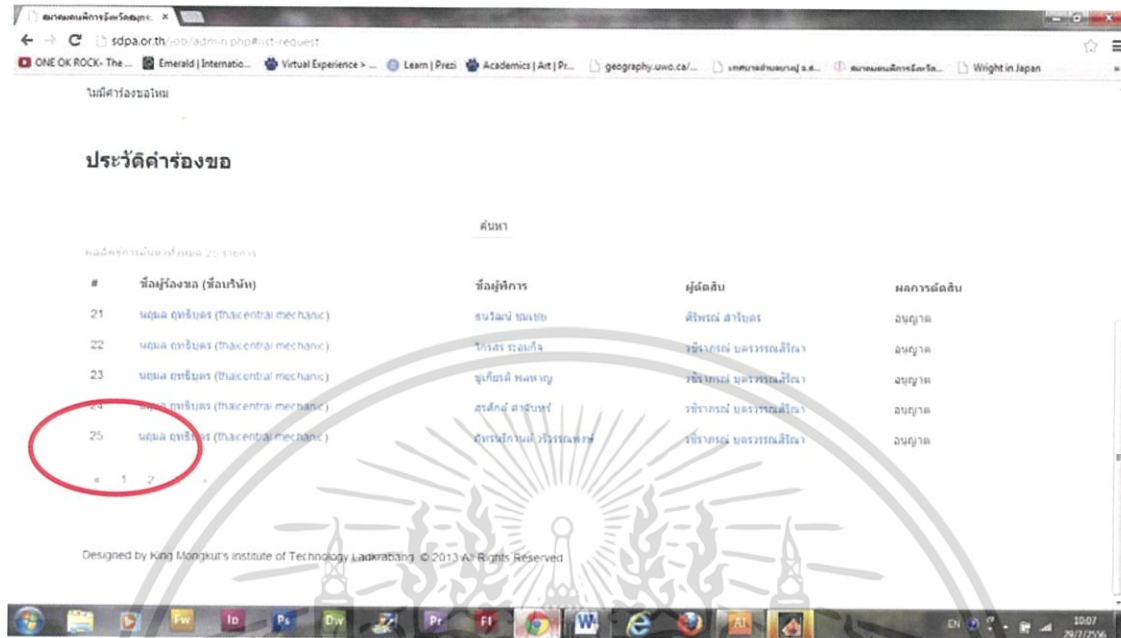
4.6.2 ผลการประเมินประสิทธิผลโครงการวิจัย

จากการประเมินประสิทธิผลโครงการวิจัยจากจำนวนของคนพิการที่มีงานทำจากการเข้ามามีส่วนในการวิจัย พบว่า จำนวนของคนพิการที่ว่างงานมีจำนวนเพียง 13 คน ซึ่งต่ำกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดก่อนที่จะเริ่มโครงการวิจัย และการประเมินประสิทธิผลของโครงการจากจำนวนของคนพิการที่มีงานทำ ไม่สามารถระบุระยะเวลาในการเก็บผลได้ เนื่องจากการเงื่อนไขของการเข้าทำงานของคนพิการมีมากกว่าที่ผู้วิจัยจะคาดการณ์ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากคนพิการเป็นผู้ใช้งานระบบแทน

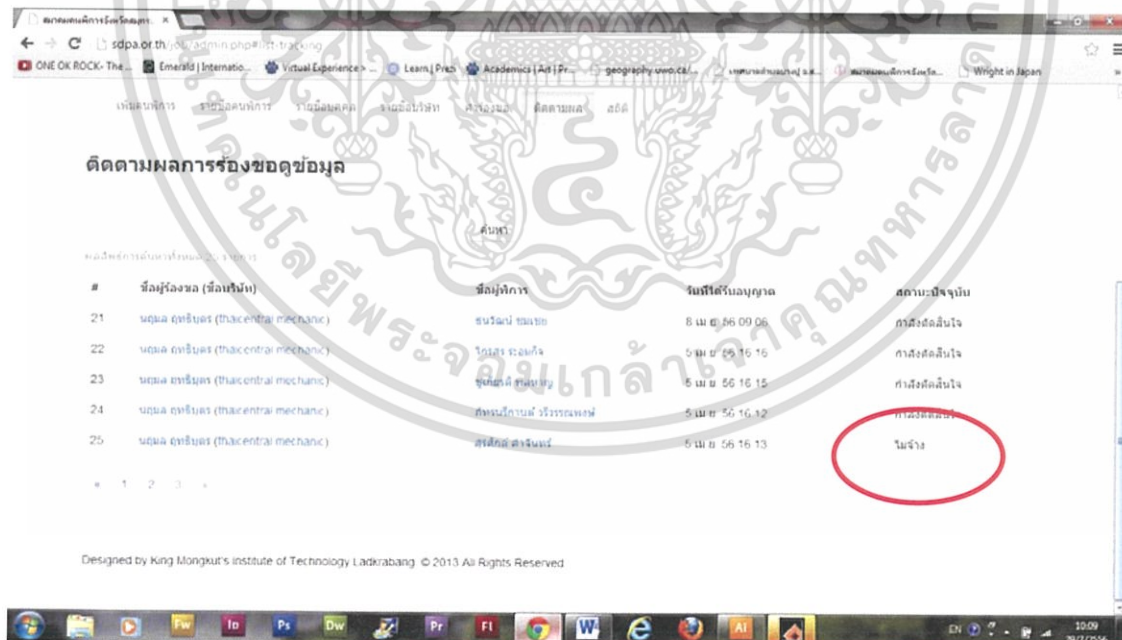
ผลการประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการวิจัย ประกอบไปด้วย สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ต้องการว่างจ้างงานคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิจารณาพบว่า มีความพึงพอใจในระบบที่ออกแบบในระดับดีมาก เนื่องจากมีความง่ายในการใช้งานและสะดวกในการสืบค้นข้อมูล

ภาพที่ 4.19 บันทึกข้อมูลประวัติคำร้องขอข้อมูลคนพิจารณาในระบบ
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2556

ภาพที่ 4.20 การติดตามผลการร้องขอข้อมูล
ที่มา: ศิริพรณ์ ปีเตอร์ 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

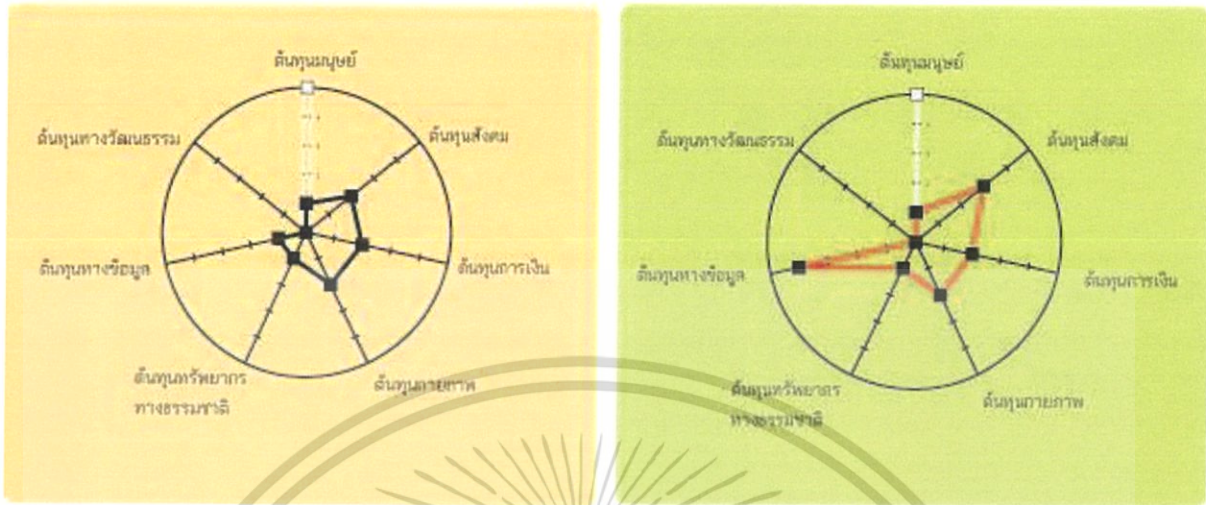
จากการประชุมเพื่อสรุปผลการปฏิบัติการตามแผน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย สรุปได้ว่า การออกแบบการสื่อสารมีประโยชน์สำหรับคนพิการและหน่วยงานที่ต้องการจ้างงานคนพิการ แต่เนื่องจากกระบบเพียงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้อมูลที่จำเป็นและอำนวยความสะดวกในการกับผู้ใช้อุปกรณ์ ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับชุมชนทั้งระยะสั้นและระยะยาวด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นทุนการดำรงชีพที่สำคัญ ดังภาพที่ 4.21

ภาพที่ 4.21 การประชุมสรุปการประเมินผลร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ 2556

ผลการประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังการวิจัย สรุปได้ว่า คนพิการมีต้นทุนด้านข้อมูลเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งคนพิการได้กล่าวว่า ข้อมูลที่มีในระบบสามารถช่วยให้คนพิการทราบแนวทางเลือกในการดำรงชีพ และสามารถใช้อุปกรณ์วางแผนปฏิบัติการดำรงชีพที่ต้องการได้ แต่ในช่วงการปฏิบัติการในวงโคจรแรก การออกแบบการสื่อสารยังไม่ได้มีส่วนช่วยเพิ่มต้นทุนด้านมนุษยธรรม ดังแสดงในภาพที่ 4.22 ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงเสนอแนะให้มีการจัดโครงการเพื่อการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมของคนพิการก่อนเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยการจัดให้มีการฝึกให้คนพิการสามารถใช้คอมพิวเตอร์ ใช้อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สำนักงานอื่นได้ เช่น เครื่องโทรสารและเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น พร้อมมีโครงการนำคนพิการไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการเพื่อช่วยให้คนพิการเรียนรู้สภาพแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ หากมีการเข้าไปทำงานในสถานประกอบการ ดังนั้น ในที่ประชุมได้จัดสร้างแผนการปฏิบัติใหม่ต่อไปด้วยตนเอง โดยขอให้ผู้วิจัยเป็นที่ปรึกษาโครงการต่อไปในอนาคตในการของเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการเพิ่มศักยภาพและเตรียมความพร้อมของคนพิการด้านการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.22 ผลการประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังการวิจัย
 ที่มา: สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ 2556

ผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การออกแบบการสื่อสารที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาได้เป็นให้ข้อมูลในการวางแผนการปฏิบัติการในขั้นตอนไปสำหรับคนพิการ และเป็นแรงขับเคลื่อนให้คนพิการเกิดความต้องการที่จะพัฒนาความรู้และความสามารถของตนเอง และต้องการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถทำงานในสถานประกอบการที่ต้องการได้ตามที่ที่ต้องการ เนื่องจากข้อมูลจากการประกาศรับจ้างงานส่วนใหญ่ต้องการที่จะว่าจ้างคนพิการที่มีความรู้และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและคนพิการที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งคำถามการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การดำรงชีพอย่างยั่งยืนในความคิดของคนพิการในชุมชนเมือง คือ การมีงานทำที่มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน และมีงานที่มีรายได้สม่ำเสมอในรายเดือน นอกจากนั้นงานที่มั่นคงในอาชีพการงานและมีสวัสดิการที่ดีที่สามารถสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีพได้อย่างมีอิสระ ซึ่งการมีอาชีพที่ดีควรทำให้คนพิการรู้สึกเท่าเทียมกันในการเข้าทำงาน สร้างมีความภูมิใจให้กับคนพิการและคนในครอบครัวได้ และที่สำคัญคนพิการต้องการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กร และต้องการคนทั่วไปยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่ใช่ภาระ

ถึงแม้ว่าคนพิการที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้ยังไม่มีการทำงาน แต่คนพิการมีความรู้สึกภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนคนพิการทั้งในจังหวัดสมุทรปราการและระดับประเทศต่อไป งานวิจัยนี้เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญให้เห็นถึงการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเพื่อช่วยแก้ปัญหาและขจัดอุปสรรคของการสื่อสารข้อมูลระหว่างคนพิการและหน่วยงานที่ต้องการว่าจ้างคนพิการไปทำงาน

การออกแบบการสื่อสารนี้ได้ช่วยทำให้คนพิการในชุมชนเมืองมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ โดยการเปิดโอกาสให้คนพิการที่ต้องการทำงานได้นำเสนอข้อมูลส่วนตัวให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ต้องการว่าจ้างงานคนพิการได้นำไปพิจารณาโดยที่คนพิการไม่ต้องเดินทางไปหน่วยงานจัดหางานตามสถานที่ต่าง ๆ และคนพิการสามารถขอข้อมูลประกาศรับสมัครงานได้ทางออนไลน์ได้บ่อยทุกวันเท่าที่คนพิการต้องการ และคัดเลือกหน่วยงานที่ต้องการไปทำงานไว้เป็นทางเลือกได้มากเท่าที่ต้องการ และข้อมูลที่ประกาศจ้างงานได้ให้ข้อมูลทางด้านคุณสมบัติของคนพิการที่พึงประสงค์ที่ผู้ว่าจ้างงานหรือเจ้าของสถานประกอบการต้องการ มีส่วนช่วยให้คนพิการสามารถใช้ข้อมูลในการเตรียมตัวก่อนเข้าทำงาน หรือ เพิ่มศักยภาพในการทำงานได้ก่อนที่จะไปสมัครงาน

5.2 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็น กลยุทธ์ในการวิจัยที่เหมาะสมกับการวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริง และเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและชุมชนที่สามารถสร้างความรู้ที่คงทนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมสามารถช่วยให้เกิดการนำเอาผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ดังเช่น สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการได้ทำหนังสือขอใช้ประโยชน์แล้วในภาคผนวก ข

ความเสี่ยงในการวิจัย คือ การประเมินผลการวิจัยที่มุ่งเน้นการช่วยทำให้เกิดการดำรงอย่างยั่งยืนมีปัจจัยหลายอย่างที่จะส่งผลทำให้ไม่สามารถควบคุมได้ในอยู่ระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัย 1 ปีได้ ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงานและพร้อมที่จะปรับการดำเนินงานอยู่เสมอเพื่อให้แผนการปฏิบัติการบรรลุเป้าหมาย และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

(2556). "ผู้คือโอกาส." Retrieved 1 มิถุนายน 2556, 2556, from

http://www.oppd.opp.go.th/article_detail.php?action=COUNT&read=31&articleID=6.

Brocklesby, M. A. and E. Fisher (2003). "Community development in sustainable livelihoods approaches - an introduction." *Community Development Journal* 38(3): 185-198.

Carney, D. Sustainable Livelihoods Approaches: progress and possibilities for change. O. Sattaur. Toronto, Department for International Development.

Chambers, R. and G. R. Conway (1991). Sustainable rural livelihoods: practical concepts for the 21st century, Institute of Development Studies.

Crilly, N., Good, David, and Matravers, Derek, and Clarkson, P. John. (2008). "Design as Communication: exploring the validity and utility of relating intention to interpretation" *Design Studies* 29(5).

DFID (1999). Sustainable Livelihoods Guidance Sheets, Department for International Development (DFID).

Frascara, J. (1996). "Communications for Change: Strategies and difficulties." *Design Issues* 12(3): 44-59.

Frascara, J. (2004). *Communication: principles, methods, and practice* New York, Allworth Press.

Heller, S. and G. Ballance, Eds. (2001). *A History of Design, A History of Concerns*. Graphic Design History. New York, Allworth press.

Helverson, R., E. Rosenfeld, et al. (2010). "The Design Framework: An Organizing Artifact for Enhancing the Fidelity of Educational Research, Implementation, and Assessment." *ICLS 2*: 172-178.

Krantz, L. (2001). The sustainable livelihood approach to poverty reduction: an introduction, Swedish international development cooperation agency, Division for policy and socio-economic analysis.

Meikle, S., T. Ramasut, et al. (2001). Sustainable Urban Livelihoods: concepts and implications for policy. London.

Norman, A. D. (2005). "Human-Centered Design Considered Harmful." *Interactions*(July + August 2005).

Peters, S. (2011). "Design for enabling sustainable livelihoods in communities." *Iridescent: Icoграда Journal of Design Research*.

Peters, S. (2011). Design for Enabling Sustainable Livelihoods in Disadvantaged Communities: A Case Study in Amphoe Phrapradaeng, Samut Prakran Province in Thailand. *Media and Communication*. Melbourne, RMIT University. **PhD**.

Peters, S., Hudson, Chris, and Vaughan, Laurene. (2009). *Changing ways of thinking and behaving: Using participatory communication design for sustainable livelihoods*

- development.. The Subjectivity, creativity, and the Institution Conference, Perth, Australia.
- Yin, R. K. (2009). Case study research: design and methods. Los Angeles, London, New Deli, Singapore, Washington DC., SAGE
- คงเจริญ, ม. (2556). รางวัลสภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2555, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- นพเกษร, ท. (2550). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2 : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กร ชุมชน สังคม นครราชสีมา, โชนกเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- นพเกษร, ท. (2551). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1 : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กร ชุมชน สังคม. นครราชสีมา, โชนกเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2550). "ความรู้เกี่ยวกับคนพิการ." from http://nep.go.th/index.php?mod=knowledge_disabilities.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก หนังสือขอบคุณและขอความอนุเคราะห์ให้ทำวิจัยร่วมกับชุมชน

สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

SAMUTPRAKRAN DISABLED PERSONS ASSOCIATION

องค์กรสาธารณประโยชน์ ทะเบียนเลขที่ 0666 ตามประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
1/8 ม.5 ซอยเพชรหิรัญ 20 ต.บางกระสอบ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 Tel.02-8196083-4 , 02-8196089 Fax. 02-8196082

ที่ สพ.สป.๐๘๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบขอบพระคุณ

เรียน อธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

กระผม นายสิงห์คำ มณีจันสุช นายกสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ มีความประสงค์ขอขอบคุณ คณะวิจัยของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งประกอบไปด้วย รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อสร้างอาชีพอิสระและรายได้ให้กับชุมชนคนพิการ ได้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดีระหว่างปี พ.ศ. 2549 ถึง 2552

ปัจจุบันมีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเปิดโอกาสแก่คนพิการที่มีความรู้และทักษะสามารถเข้าไปทำงานในองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการยังขาดข้อมูลของกลุ่มคนพิการในจังหวัดสมุทรปราการจึงทำให้หน่วยงานที่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงานไม่สามารถติดต่อหรือให้ข้อมูลกับคนพิการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ นอกจากนี้กลุ่มคนพิการที่ประสงค์ที่จะทำงานในหน่วยงานของทางภาครัฐบาลและเอกชน และมีความพร้อมทางด้านร่างกาย และคุณวุฒิ ยังต้องการความช่วยเหลือด้านการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่เปิดโอกาสให้กับคนพิการเข้าทำงาน

เนื่องด้วยรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเพื่อการสื่อสาร และมีประสบการณ์ในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับสมาคมฯ เพื่อส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการในจังหวัดสมุทรปราการ

ดังนั้นทางสมาคมฯ จึงมีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญรองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์ เข้าร่วมดำเนินงานกับสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อรวบรวมข้อมูลของคนพิการที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการเพื่อสร้างฐานข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและเอกชนใช้ในการค้นหาคนพิการที่มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่คนพิการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานของภาครัฐบาลและเอกชนที่ให้โอกาสแก่คนพิการเข้าทำงาน

ขอแสดงความนับถือ

(นายสิงห์คำ มณีจันสุช)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อกรณีศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าการติดต่อ โทรศัทพ์ที่ ๐ ๒๕๖๑ ๖๐๘๓ - ๕ โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๖๐๘๓ ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ ส่งเสริม พัฒนา เพิ่มคุณค่าคนพิการ ”

ภาคผนวก ข หนังสือขอบคุณและใช้ประโยชน์งานวิจัย

สมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ

SAMUTPRAKAN DISABLED PERSONS ASSOCIATION

องค์กรสาธารณประโยชน์ ทะเบียนเลขที่ 0666 ตามประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
1/8 ม.5 ซอยเพชรหิรัญ20 ต.บางกระสอบ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130 Tel.02-8196083-4 , 02-8196089 Fax. 02-8196082

ที่ สท.สป. ๒๙๘ / 2556

วันที่ 2 กรกฎาคม 2556

เรื่อง ขอบขอบคุณ และขอใช้ประโยชน์งานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปิเตอร์

เรียน อธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

กระผม นายสิงห์คำ มณีจันสุข นายสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ มีความประสงค์
ขอบขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปิเตอร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ที่ได้อนุเคราะห์ปฏิบัติ
งานวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มคนพิการในเขตจังหวัด
สมุทรปราการ และหน่วยงานภาครัฐ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง "การออกแบบ
การสื่อสาร เพื่อช่วยในการดำรงชีพอย่างยั่งยืนของผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง" กรณีศึกษา จังหวัด
สมุทรปราการ ซึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้รับเงินทุนสนับสนุน จากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ประจำปี
งบประมาณ 2556

ในโครงการวิจัยนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปิเตอร์ และสมาคมคนพิการ ได้มีการสร้างฐานข้อมูลของ
คนพิการแบบออนไลน์ร่วมกันเพื่อนำเสนอข้อมูลของคนพิการที่ต้องการมีงานทำในสถานประกอบการ และ
ช่วยทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางานสำหรับคนพิการ สามารถสืบค้นหา
คนพิการที่ต้องการทำงานในจังหวัดสมุทรปราการ ได้อย่างสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น สมาคมคนพิการ
จังหวัดสมุทรปราการ จึงมีความประสงค์ที่จะขอนำเอาผลงานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปิ
เตอร์ ไปใช้ประโยชน์ต่อไปพร้อมกันจะเป็นผู้ดูแลระบบนี้อย่างต่อเนื่อง หลังจากที่โครงการวิจัยของผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรณ์ ปิเตอร์ ได้สิ้นสุดลงภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2556

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้อย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสิงห์คำ มณีจันสุข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
นายกสมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรปราการ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ

ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2556

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัย พร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพรรณ ปีเตอร์ หัวหน้าโครงการ หน่วยงานต้นสังกัด คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในเขตภาคกลาง

อายุ 18-45 ปี ที่มีความประสงค์ที่จะทำงานในสถานประกอบการ

คำชี้แจง แบบสำรวจนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การแสดงเจตจำนงเข้าร่วมการวิจัยคนพิการและ

ผู้ด้อยโอกาส หากคนพิการและผู้ด้อยโอกาสไม่ประสงค์เข้าร่วมการวิจัยขอให้ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลสิ้นสุดการ

สำรวจทันที

ส่วนที่ 1 การแสดงเจตจำนงเข้าร่วมการวิจัย

1. ท่าน มีความประสงค์ ไม่มีความประสงค์ เข้าร่วมการวิจัย ระยะเวลา 1 ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่งของท่านในองค์กร/กลุ่ม.....

หน้าที่และความรับผิดชอบของท่านในองค์กร.....

ชื่อองค์กร/กลุ่ม.....

ประเภทขององค์กร อีสระ/เอกชนที่หวังผลกำไร อีสระ/เอกชนไม่หวังผลกำไร

ที่อยู่ขององค์กร/กลุ่ม..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

โทรสาร..... โทรศัพท์มือถือ.....

ท่าน ยินดี ไม่ยินดี ให้คณะผู้วิจัยบันทึกภาพและเปิดเผยข้อมูลของท่านต่อสาธารณชนใน

รายงานการวิจัยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ สื่อต่าง ๆ

ลงนาม.....ผู้ให้ข้อมูล/ตัวแทนในกรณีที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ด้วยตนเอง

(.....) วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ.....

ลงนาม.....ผู้รวบรวมข้อมูล

(.....) วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินการดำรงชีพ

โครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยให้การดำรงชีพอย่างยั่งยืนของ

ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2556

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัย พร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพรณ์ ปีเตอร์ หัวหน้าโครงการ หน่วยงานต้นสังกัด คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วัตถุประสงค์ของการประเมินความคิดเห็น เพื่อให้ผู้วิจัยและคณาจารย์ที่ปรึกษาปัจจุบันของคณาจารย์ที่มีต่อการดำรงชีพของตนเอง

ระดับค่าคะแนนการประเมินความคิดเห็น

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = ปานกลาง 2 = พอใช้ 1 = ต้องแก้ไขปรับปรุง 0 = ไม่มีร่องรอยหลักฐานปรากฏ

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับค่าคะแนน						
1	ความเปราะบางของการดำรงชีพอยู่ในระดับใด พร้อมอธิบาย	5	4	3	2	1	0	
2	ต้นทุนมนุษย์ (Human capital) หมายถึง ทักษะ ความรู้ ความสามารถด้านแรงงาน คุณภาพแรงงาน ศักยภาพการเป็นผู้นำ และความมีสุขภาพดี	5	4	3	2	1	0	
3	ต้นทุนสังคม (Social capital) หมายถึง กลุ่ม เครือข่าย ประชาสังคมที่สนับสนุน การเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ หน้าที่ในสังคม และภาวะการเป็นผู้นำ	5	4	3	2	1	0	
4	ต้นทุนการเงิน (Financial capital) หมายถึง เงินสะสมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และเงินไหลเวียน ทั้งที่เป็นเงินเดือน หรือกองทุนในชุมชน ตลอดจนเครื่องมือทำกิน บ้าน เป็นต้น	5	4	3	2	1	0	
5	ต้นทุนกายภาพ (Physical capital) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุที่ใช้ในการผลิต ตลอดจนถนน ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคต่างๆ	5	4	3	2	1	0	
6	ต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) หมายถึง พฤติกรรมกรรมาคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหนึ่ง ๆ สามารถนำไปเป็นทุนในการผลิต ผลิตภัณฑ์และบริการอย่างสร้างสรรค์	5	4	3	2	1	0	
7	ต้นทุนทางข้อมูล (Information capital) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ที่สามารถช่วยในการรับรู้การเปลี่ยนแปลง สร้างโอกาสในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ และใช้ประกอบการตัดสินใจ	5	4	3	2	1	0	
คะแนนรวมทั้งหมด 40 คะแนน								
	คะแนนที่ได้รับ							

ท่าน ยินดี ไม่ยินดี ให้ผู้วิจัยเปิดเผยข้อมูล
ของท่านต่อสาธารณชนในรายงานวิจัย

ลงนาม.....ผู้ให้ข้อมูล
(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

ลงนาม.....ผู้เก็บข้อมูล
(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผูกมัดเห็นาเป็นประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก จ แผ่นโปสเตอร์นำเสนอผลงาน

 รหัสโครงการ 2556 0203042
ชื่อโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยในการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในชุมชนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

KMITL
พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์
สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
แหล่งทุน งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2556 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

เดือนตุลาคม 2555-กันยายน 2556 งบประมาณตลอดโครงการ 100,000 บาท รายงานความก้าวหน้ารอบที่ 2

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการดำรงชีพอย่างยั่งยืนในชุมชนเมืองเป็นแนวคิดของการพัฒนา ด้านศักยภาพของชุมชนในการรับมือกับความตึงเครียด หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยดำรงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ หรือ ความมั่นคงของระบบนิเวศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ และความเสมอภาคในสังคม จากการศึกษาและการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2552 คนพิการและผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นคนยากจนทางวัฒนธรรมและการศึกษา จึงทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรทางสังคมได้ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คนกลุ่มนี้ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต และต้องตกอยู่ในความเสี่ยง จากภาวะวิกฤตร่วมกับผู้นำชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเดือนมกราคม พ.ศ. 2555 คนพิการมีโอกาสนี้จะเข้าไปทำงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนที่มากขึ้นตามกฎหมายในการจ้างงานคนพิการ แต่เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานมีความประสงค์ที่จะว่าจ้างคนพิการ และขาดโอกาสในการเข้าถึงทักษะและความรู้ซึ่งต้องเพื่อให้มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการจ้างงาน จึงทำให้คนพิการส่วนใหญ่ยากจนและยังไม่มีงานทำ เนื่องจากการออกแบบการสื่อสาร เป็นศาสตร์ที่สามารถช่วยทำให้คนหรือชุมชนผู้ด้อยโอกาสเปลี่ยนแปลง และสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยกระตุ้นให้คนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยทางการออกแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางช่วยผู้ด้อยโอกาสในสังคมเมืองสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินงานวิจัย/ แผนการดำเนินงาน

ระบอบการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาและสร้างความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกันของผู้วิจัยที่เข้าร่วมการวิจัยกับผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนของการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานประกอบไปด้วยหลายรอบเพื่อพัฒนาองค์ความรู้แบบให้เหมาะสมกับบริบทการใช้งาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 2 การออกแบบการสื่อสาร ที่ใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการดำรงชีพของผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในเขตจังหวัดสมุทรปราการ
- 2) เพื่อหาแนวทางการออกแบบการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อช่วยผู้ด้อยโอกาสที่เข้าร่วมการวิจัยมีการดำรงชีพอย่างยั่งยืนได้
- 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบการสื่อสารเพื่อช่วยในการดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมือง จังหวัดสมุทรปราการโดยการผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 80

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นคนพิการทางด้านร่างกายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนเมืองได้ขึ้นทะเบียนเป็นคนพิการกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ และเป็นสมาชิกของสมาคมคนพิการจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางด้านร่างกาย อายุ 25-45 ปี ที่มีสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และมีความประสงค์ที่จะใช้ความรู้และความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพ และดำรงชีพอย่างยั่งยืน

สรุปผลการดำเนินงานวิจัย

1. การออกแบบการสื่อสารแบบฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นหนึ่งในแนวทางที่ช่วยทำให้ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองมีโอกาสดำเนินการติดต่อและได้รับการเชิญให้ไปสัมภาษณ์งานจากหน่วยงานที่ว่างงานเพิ่มขึ้น และได้เชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานในองค์กรของหน่วยงานภาครัฐบาลเพิ่มมากขึ้น
2. ผู้ด้อยโอกาสที่เข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่เริ่มการวิจัยจนถึงปัจจุบันมีเพียง 10 คน เพราะจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คนพิการทางร่างกาย ส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว

แนวทางการนำผลการดำเนินงานโครงการไปใช้ประโยชน์ และ/หรือ แนวทางการพัฒนาต่อยอดโครงการวิจัย

ฐานข้อมูลคนพิการแบบออนไลน์สามารถนำไปปรับใช้กับฐานข้อมูลของคนพิการทุกจังหวัดทั่วประเทศได้ โดยให้หน่วยงานภาครัฐบาลระดับตำบลที่รับผิดชอบในการรับลงทะเบียนคนพิการเป็นผู้กรอข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับต้นแบบและรวบรวมข้อมูลของคนพิการทุกพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ. ดร. ศิริพรรณ ปีเตอร์
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Assistant Professor Siriporn Peters, PhD
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 3099 00966 26 2
3. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เลขที่ 1 ซอยฉลองกรุง 1 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
โทรศัพท์ 02 329 8000 คอ 3713
โทรสาร 02 329 8442
Email: siriporn.peters@gmail.com

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญาและชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษาและประเทศ
2535	ปริญญาตรี	B.S.I.Ed	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2540	ปริญญาโท	MLA	Graphic Design	Oklahoma City University USA
2554	ปริญญาเอก	PhD	Communication Studies	RMIT University Australia

5. ประสบการณ์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ/หรือที่ผ่านมา

5.1 งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว

6. ชื่อผลงานวิจัย	ปีที่พิมพ์	การเผยแพร่	แหล่งทุน	สถานภาพ
การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในเขตภาคกลาง	2555	งานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ Design Research Society DRS 2012 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี 2552	ผู้ร่วมวิจัย
การออกแบบภาพลักษณ์องค์กรและการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับชุมชนคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในเขตภาค	2555	การประชุมวิชาการนานาชาติ International Journal of Art and Science ณ Harvard University เมืองบอสตัน	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) ปี 2552	ผู้ร่วมวิจัย

กลาง		ประเทศสหรัฐอเมริกา		
การออกแบบผลิตภัณฑ์ หัตถกรรม ตราสินค้า และ บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนในเขตภาคกลาง	2550	งานประชุมวิชาการระดับ นานาชาติ สารคดีวิพากษ์ ของคณะสถาปัตยกรรม สจล	สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ (วช) ปี 2550	ผู้ร่วมวิจัย
ออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของ กลุ่มผู้ผลิตในโครงการหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ใน จังหวัดจันทบุรี	2548	รายงานวิจัย	สำนักงานกองทุน สนับสนุนวิจัย (สกว)	หัวหน้า โครงการ
การวิจัยและพัฒนามาตรฐาน การพิมพ์ และบรรจุภัณฑ์เพื่อ การส่งออก	2548	รายงานวิจัย	มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช	ผู้ร่วมวิจัย
การวิจัยและพัฒนาเครือข่าย การผลิตสินค้า OTOP และ บรรจุเพื่อสิ่งแวดล้อม	2548	รายงานวิจัย	มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรร มาธิราช	ผู้ร่วมวิจัย
การพัฒนาผลิตภัณฑ์และ ออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ในเครือข่ายชุมชน ภาคกลาง	2547	รายงานวิจัย	สำนักงานคณะกรรมการ อุดมศึกษา (สกอ) ผ่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย อลงกรณ์ จังหวัด ปทุมธานี	ผู้ร่วมวิจัย
การสร้างฐานข้อมูลทรัพย์สิน ทางปัญญาจากเอกสาร สิทธิบัตรเพื่อการออกแบบ บรรจุภัณฑ์	2547	รายงานวิจัย	คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สจล	ผู้ร่วมวิจัย
การศึกษาการใช้กราฟิกบน ฉลากอาหารควบคุมเฉพาะ ประเภทเครื่องดื่มในภาชนะ บรรจุที่ปิดสนิท	2546	รายงานวิจัย	คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สจล	หัวหน้า โครงการ

6.1 งานวิจัยที่กำลังทำ ไม่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้